Levelek a fogházba
Wézel Sámuelhez
1943 – 1944

Levelek a fogházba
Wézel Sámuelhez
1943-1944

A leveleket, fotókat
és minden más dokumentumot
rendelkezésre bocsájtotta

Maróti Mária

Szerkesztette
PLATSCHEK SÁNDOR

Tördelte és a borítót tervezte
FRECH' MIKLÓS

Magánkiadás

Piliscsaba, 2009

© Platschek Sándor

Ezúton szeretnék őszinte köszönetet mondani mindazoknak, akik a kötet elkészítésében bármilyen módon a segítségemre voltak.

P. S.

Wézel Mór és felesége, Schwébel Amália
fiatalabb, illetve idős korukban

A Wézel-házaspár gyermekei:
balról jobbra felül Fülöp és Sámuel, alul Teréz és Sarolta.

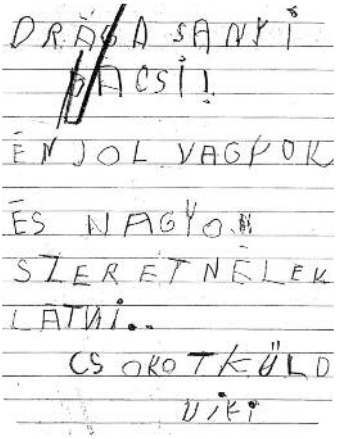
DRÁGA SANYI
BÁCSI!
ÉN JÓL VAGYOK
ÉS NAGYON
SZERETNÉLEK
LÁTNI..
CSÓKOT KÜLD
VIKI

Wézel Fülöp ötéves kisfia,Viki
és „levele” nagybátyjához, Wézel Sámuelhez

Jobbról Hamleth Lilly (Wézel Fülöp felesége) és szülei

ELŐZMÉNYEK

Wézel Mór – anyja Nuszbaum Hanna, apja Wézel Fülöp stomfai főrabbi – feleségével és gyermekeivel 1900 körül költözött Piliscsabára, miután ötéves hús- és borárusítási bérlete Pomázon lejárt. Korábban Erdélyben laktak, s a Beszterce-Naszód megyei Zsolnán született két leányuk, Teréz és Sarolta. Wézel Mór testvérei közül Sámuel a dévai neológ, Albert pedig a tordai ortodox főrabbi tisztét töltötte be. Utóbbit az 1920–30-as években kétszer is az erdélyi ortodox zsidók központi irodájának elnökévé választották. A harmadik testvér, Lajos katonatiszti pályára lépett, az első világháborúban főhadnagyként szolgált, azonban elesett. Neve a szolnoki emlékművön olvasható.

Említésre érdemes, hogy a család egyik neves őse, *Herz Wézel* – más néven Wessely Naftali Hartwig – mint író, hebraista és lapkiadó, a XVIII. század második felében a zsidó felvilágosodás nagy alakjának, Moses Mendelssohnnak a baráti köréhez tartozott. Az 1939-ben Budapesten kiadott *Mózes Öt Könyve* szerkesztője két jegyzetben hivatkozik az 1725–1805 között élt tudós férfira.

Wézel Mór Piliscsabán szatócsboltot nyitott, zsidók és nem zsidók körében nagy tisztelet övezte. A helyi ortodox zsidó imaházban a megbecsülés jeléül külön padot kapott a maga

és fiai számára a frigyszekrény közelében. A fiúk Piliscsabán jöttek a világra. Fülöp erdőmérnöki diplomát szerzett, és az erdélyi Szászrégenbe nősült: egy intelligens fakereskedő leányát, Hamleth Lillyt vette feleségül. A család legkisebb gyermeke, Sámuel 1936-ban iratkozott be az egyetemre.

1943. október 15-én Wézel Sámuelt váratlanul letartóztatták. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem hallgatója – azután, hogy hét szemeszter elvégzését követően megszakította közgazdasági és kereskedelmi tanulmányait – ez idő szerint Budapesten, dr. Ernst Ottó ügyvédi irodájában dolgozott gyakornokként. Előzőleg rövid ideig a Foresta Faipari Rt.-nél foglalkoztatták. – Rajta kívül még tizenöt személyt fogtak le ugyanebben az ügyben. *Janka Tihamérné és társai* ellen – közéjük tartozott tehát a piliscsabai Wézel Sámuel – közokirat-hamisítás, megvesztegetés és hivatali titok megsértésének alapos gyanúja miatt indítottak vizsgálatot. A csoport tagjai menekülő külföldi zsidók százai számára készítettek hamis papírokat. A letartóztatáskor a kollégák előtt hamar világossá vált, hogy zsidómentő akcióikról a rendőrséget az egyik grófi származású, zsarolható és beépített alkalmazott tájékoztatta, akit eredetileg azért vettek fel, hogy kapcsolatai révén az ügyvédi iroda több megbízáshoz juthasson.

A korabeli újságok – például a *Friss Újság, Pesti Hírlap, 8 Órai Újság, Pesti Újság* – az 1940-es évek első felében számos hasonló irathamisítási ügyről számoltak be. A *Magyarság* című lap 1942. június 14-i és 1943. október 14-i tudósítása szerint az egyik nagyszabású leleplezés szálai többek között Piliscsabára, Wézel Sámuel szűkebb pátriájába vezettek. Itt Csertő Jakab Gábor segédkezett, jóllehet hezitálva, a beszi-

várgó zsidók részére szóló keresztlevelek hamisításában. A *Magyarság* az illetőt plébánosnak nevezi. Ezzel szemben a *Szentendre és Buda környéke* c. lap 1942. június 17-i száma azt az értesülését közölte, hogy Csertőt püspöke már korábban nyugdíjazta, és mint beteg került Zsámbékról Csabára, a lazarista rendházba üdülés céljából, tehát ott jutott nyomtatványokhoz „ez a testileg-lelkileg beteg ember."

Beszivárgónak nevezték a kor hivatalos nyelvén azokat, akik a deportálás és a megsemmisítés elől főleg Szlovákiából és Lengyelországból érkeztek illegálisan az országba. Egy részük Magyarországon telepedett le, más részük viszont Palesztinába vagy Törökországba szeretett volna eljutni.

Janka Tihamérné és társai ügyéről még a hazai nácik, egyébként feltűnően jól értesült első számú szócsöve sem adott hírt. Ennek egyik oka esetleg az lehetett, hogy az ügybe a tekintélyes, vagy inkább hírhedt állami rendészet, a Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hivatal emberei közül is többen belekeveredtek. A menekülők érdekében, hivatali felettesei megbízásából maga Wézel Sámuel néhányszor szintén megfordult a KEOKH-nál és tárgyalt a hivatal munkatársaival.

Üldözött volt, de másokat mentett címmel rövid írás jelent meg az *Új Élet* 1988. április 1-jei számában, amely ismerteti Wézel Sámuel egyik letartóztatott társa, Weisz Ibolya részére eredeti dokumentumok alapján kiállított, 1973. január 9-én kelt ügyészségi igazolást. Eszerint Weisz Ibolyát 1943. október 18-án helyezték előzetes letartóztatásba, november 17-től pedig vizsgálati fogságban tartották. 1944. július 20-án adták ki ellene a vádiratot. Őt is külföldi zsidók érdekében elkövetett közokirat-hamisítással, valamint többrendbeli megvesztege-

téssel vádolták, és meghosszabbították vizsgálati fogságát. – Saját bevallása szerint 1944. november 20-án szabadult. A büntetőeljárás részleteiről bővebbet nehéz megtudni, mivel az ügy aktáit Budapest Főváros Levéltárában évekkel ezelőtt kiselejtezték.

Sámuel összesen tizenhárom hónapot töltött letartóztatásban, illetve vizsgálati fogságban a Budapesti és a Pestvidéki Törvényszék fogházában. Egykori védőjének, dr. Markovits László ügyvédnek a háború után tett hivatalos, írásos nyilatkozata szerint a büntetés várható nagysága nem indokolt ilyen hosszú fogvatartást. Védence szabadlábra helyezését előbb a sokszereplős ügyből fakadó, de oktalanul elhúzódó jogi procedúra, majd a német megszállás hátráltatta. A németek tudniillik, mint minden zsidómentő ügyet, ezt is németellenes akciónak minősítették és alaposan kivizsgálták.

A LEVELEKRŐL

Wézel Sámuel fogvatartásának időszakából ötvenhárom, jobbára levelezőlapra írt levél ismert. Ennek kétharmada Sámuel nővérétől, Teréztől származik. Aki az ügyvédekkel, a letartóztatott társak hozzátartozóival, a vizsgálóbíróval folytatott tárgyalások, a *beszélők*, öccse élelmezése stb. miatt sűrűn ingázott Piliscsaba és Budapest között egészen 1944. május 24-ig, a piliscsabai zsidók összeszedéséig és gettósításáig. A Wézel család ezen a napon belügyminisztériumi engedéllyel Budapestre, a Király u.17. szám alatt lakó távoli, de annál kedvesebb rokonhoz, a szintén Erdélyből elszármazott Koffler Józsefhez költözött. (Teréz már a március 19-i német megszállás óta nagyrészt Budapesten tartózkodott.) Ebben az épületben maradtak 1944 júniusa után is, amikor csillagos házakba tömörítették a főváros zsidóságát. A védett házak, az ún. nemzetközi gettó kialakítását követően – a Vadász utcai svájci követségen szerzett védőlevél birtokában – november közepén a Szent István park 3. sz. alá hurcolkodtak. Innen decemberben vagy 1945 január legelején visszahajtották őket a VII. kerületben felállított nagy központi gettóba, ahol a felszabadulásig éltek.

A levelek kisebb részét, szám szerint tizenegyet, Sámuel szászrégeni sógornője, Lili írta, az igazat megvallva, sógornőtől kissé szokatlan, bensőséges stílusban. Amiből persze nem feltétlenül szükséges nyomban pikáns történetre gondolni… Utolsó levelén 1944. április 24-i keltezés szerepel. Május 3-án Lilit, ötéves kisfiát

és férjét, Wézel Fülöpöt gettóba zárták, június 4-én pedig, Fülöpöt kivéve, Auschwitzba deportálták. Fülöpöt minden jel szerint a gettóból hívták be munkaszolgálatra.

Néhány levél Sámuel édesapjától, bátyjától és a Király utcai rokontól, Koffler Józseftől származik. Egyetlen, viszonylag jól olvasható, Teréznek címzett levél maradt fönn a kötet címszereplőjétől. Ennek érdekessége, hogy azt Sámuel 1944 novemberében, kb. két héttel a szabadulása előtt vetette papírra. Teréz négy, részben az apjával „közös" leveléhez a *Mama* néhány német nyelvű sort is fűzött, amelyek sajnos csak töredékesen olvashatók, közlésre nem alkalmasak.

A hosszabb, levél nélküli intervallumokból arra lehet következtetni, hogy a fogházba küldött levelek közül időközben akár nyolc-tíz is elkallódhatott a háború alatt vagy után. A nagyobb hitelesség kedvéért fontosnak éreztem valamennyit válogatás nélkül közreadni akkor is, ha némelyik üresnek, unalmasnak tetszhet az Olvasó számára..

A levelek szövegén csak minimális mértékben igazítottam. Ennek során pótoltam a sietős fogalmazásból természetszerűen következő hiányos központozást, néhol pedig változtattam a kissé értelemzavaró szórenden. Lili helyenként túlhalmozott gondolatjeleiből egypárat vesszővel helyettesítettem. Ellenben az eredeti stílus megőrzése miatt változatlanul hagytam a következetesen röviden írt magánhangzókat, a régies, ma már ritkán használt szavakat és tájnyelvi kifejezéseket.

Jó néhány levél esetében gondot okozott a keltezés hiánya, illetve a postai bélyegző olvashatatlansága. A „szövegelemzés" segítségével végül is, egy-két kivétellel, sikerült azokat időrendi sorba állítani. – A fogházba küldött levelek kizárólag

Wézel Sámuelhez szólnak, ennélfogva *címzett* a kötetben csak egyetlenegyszer szerepel, ez pedig Sámuel egyik fogolytársa, akit Teréz minden bizonnyal konspirációs okokból tüntetett fel címzettként. – Sámuel megszólítása legtöbbször *Sanyi*, bátyját, Fülöpöt gyakran *Fibi*, nővérét, Saroltát pedig *Sári* néven említik a családban használt becézőnevük szerint.

Sajnálatos módon a levelekben olykor egy vagy több szó elmosódott, olvashatatlanná vált, ezeket a megszakításokat zárójelbe tett pontozás jelzi. A szerkesztői kiegészítések szögletes zárójelben vannak. Csillag jelöli azokat a leveleket, amelyeknek a fénymásolt eredetije a kötet végéhez csatolt mellékletben található. Ugyancsak a mellékletben kapott helyet Teréz három költeménye, valamint az erdélyi rokonok néhány levele is az 1909–1930 közötti évekből.

•

A levelek ismertetése előtt egy hosszabb megjegyzés és egy történet még ide kívánkozik.

1944 nyarára a legtöbb pesti zsidó már tisztában volt a deportált vidéki zsidóság sorsával kapcsolatban. Ezért, amikor megcsillant a lehetőség, hogy a keresztény vallás felvételével talán elkerülhető az elhurcolás és a pusztulás, sok ezren áttértek a maguk, családjuk és gyermekeik védelmében. Teréz élesen, ingerülten ír róluk július 12-i levelében, jóllehet ő maga már 1943-ban keresztény személy nevére kiállított hamis papírt szerzett. Igaz, Teréz nem tért át, de a pesti zsidók többsége is csupán látszólag vette fel a keresztet, és ebben jó néhány igazi keresztény pap megértően segítette őket. A háború után

erre vonatkozott az a közkeletű, meglehetős érzéketlenségről tanúskodó kaján kiszólás, mely szerint a zsidók ’44-ben keresztlevélért szaladgáltak, ’45-ben pedig azért, hogy visszacsinálják…

Mindenesetre az kétségtelenül Teréz indulata mellett szól, hogy bár életveszélyes helyzetekben a *háláchá* a legtöbb esetben felmentést ad a zsidó ember számára a vallási kötelességek teljesítése alól, ám a hit nem tartozik ebbe a kategóriába. Másfelől azt is jól látta előre, hogy a keresztlevél nem fogja megmenteni a zsidók életét.

•

A történet

Teréz nagyon szerette volna szabadon látni az öccsét. Az idő azonban telt, s közben bekövetkezett a német megszállás. Ami egyúttal azt is jelentette, hogy Sámuelék ügye a németek kezébe került.

Teréz kitűnően beszélt németül, s előzetes tájékozódás után felkereste a Gestapo parancsnokságát; a legfőbb vezető közbenjárását akarta kérni testvére szabadlábra helyezéséhez. – Bebocsájtották az épületbe, sorszámot kapott, felment az emeletre és a folyósón várakozott. Kisvártatva valaki megszólította németül. Egy ismerős férfi volt, zsámbéki vagy környékbeli sváb ember, aki most a parancsnokságon szolgált. Diszkréten, de határozott hangon azt tanácsolta Teréznek, hogy azonnal hagyja el a házat. Hogy szavainak nyomatékot adjon, az udvarra mutatott, ahol éppen sárga csillagos zsidókat raktak fel egy teher-

autóra. Teréz megértette a veszélyt, de habozott: – Most már nem tehetek mást, muszáj bemennem, hogy igazolást kapjak, különben nem engednek ki a kapun – gondolkodott hangosan. – Ne törődjön vele, csak menjen, menjen gyorsan! – sürgette a férfi. Ha a kapuhoz ér, köszönjön és mondja azt, hogy minden el van intézve.

Teréz végül is megfogadta a tanácsot. Enyhén bicegő járásával lesietett a lépcsőn, a kapunál előrelendítette karját: – Heil Hitler! Alles erledigt!

Szó nélkül kiengedték a Gestapo barlangjából. És tovább intézhette a család és Sámuel ügyeit.

Néhány jelentős helyi, országos és nemzetközi esemény a levelezés időszakából

1943.október 23.

Az előretörő Vörös Hadsereg csapatai átkelnek a Dnyeper folyón.

1943. november 28 – december 1.

Teheránban konferenciát rendeznek Churchill, Roosevelt és Sztálin részvételével. Ennek nyomán megerősödik a három ország, Anglia, az Egyesült Államok és a Szovjetunió politikai együttműködése.

1943. december 7.

A nyugati invázió előkészületei keretében Eisenhower tábornokot kinevezik a szövetséges partraszálló haderők főparancsnokává.

1944. január 27.

A szovjet csapatok felszabadítják Leningrádot.

1944. február 12.

Horthy levélben adja értésére Hitlernek, hogy a keleti fronton harcoló magyar csapatokat a Kárpátok védelmére kívánja felhasználni.

1944. március 19.

Németország megszállja Magyarországot.

1944. március 29.

A minisztertanács jegyzőkönyve szerint Horthy szabad folyást ad az új kormány zsidóellenes rendelkezéseinek.

1944. április 5.

Sárga csillag viselésére kötelezik a magyar zsidókat.

1944. április 16.

Az ország ÉK-i részén megkezdik a zsidók gettósítását.

1944. május 4.

Gettóba zárják a szászrégeni zsidókat, köztük a piliscsabai Wézel család rokonait.

1944. május 14.

Az ország ÉK-i részén megkezdik a zsidók deportálását Auschwitzba.

1944. május 24.

A csillaghegyi gettóba hurcolják a piliscsabai zsidók egyik részét. A másik részük, köztük a Wézel család, belügyminisztériumi engedéllyel pesti rokonokhoz költözik.

1944. június 4.

Auschwitzba deportálják a szászrégeni zsidókat, köztük a Wézel család ottani rokonait.

1944. június 6.

Normandiában megindul a nyugati katonai invázió.

1944. június közepe

Nemzetközi sajtókampány kezdődik a szabad világban a magyar zsidók kiirtásáról.

1944. június 18–25.

Sárga csillagos házakba tömörítik Budapest zsidóságát.

1944. június 30.

A csillaghegyi gettóból a monori gyűjtőtáborba szállítják a zsidókat, köztük a piliscsabaiakat is.

1944. július 6. és 8.

Auschwitzba deportálják a Monoron összegyűjtött zsidókat,

köztük a piliscsabaiakat is. Befejezik a vidéki zsidók deportálását.

1944. július 6.

Horthy Miklós felfüggeszti a deportálásokat. (Másnap közli Veesenmayer birodalmi német követtel, hogy a deportálások – emberséges módon és a mentesítések figyelembe vételével – hamarosan folytatódhatnak.)

1944.július 9.

A zsidók mentésének céljából Magyarországra érkezik Raoul Wallenberg svéd követségi titkár.

1944. július 10.

„Kitérési láz" veszi kezdeti Budapesten. A megmenekülés reményében sok ezer zsidó áttér a keresztény vallásra.

1944. augusztus 1.

Varsóban felkelés tör ki a németek ellen.

1944. augusztus 23.

Románia kiválik a tengelyhatalmak szövetségéből, és szembefordul Németországgal.

1944. augusztus 24.

Horthy tájékoztatja Veesenmayert, lelkiismerete nem engedi, hogy hozzájáruljon a maradék magyar zsidóság deportálásához. (Más forrás szerint ugyanaznap hajnali 3-kor távirati úton maga Himmler birodalmi marsall tiltotta meg a német hatóságoknak a Magyarországról történő további deportálásokat.)

1944. szeptember 28.

Magyar fegyverszüneti delegáció utazik Moszkvába.

1944. október 2.

A németek leverik a varsói felkelést.

1944. október 6.

A Vörös Hadsereg megkezdi Magyarország felszabadítását.

1944. október 15 –16.

Horthy Miklós kinyilvánítja elhatározását, hogy Magyarország kilép a tengelyhatalmak szövetségéből. A nyilaskeresztesek német segítséggel államcsínyt hajtanak végre. Horthy visszavonja proklamációját és a harcok folytatására szólít fel. Lemond kormányzói jogköréről, és átadja a hatalmat Szálasi Ferencnek, a Nyilaskeresztes Párt Hungarista Mozgalom vezetőjének.

1944. október 19.

A szovjet csapatok felszabadítják Debrecent. – A Vörös Hadsereg más alakulatai eközben Budapest határai alá érkeznek.

1944. november 6.

Óbudáról 1000-2000 fős gyalogos transzportokban megkezdődik több tízezer, Németországnak „kölcsönadott" zsidó „halálmenete" a bécsi országúton Hegyeshalomba, az ottani átadó állomásra.

1944. november 10–20.

A külföldi menlevéllel rendelkező zsidók a Szent István krt. – Pozsonyi út – Szent István park – Duna-part által határolt területen kijelölt *külföldi védett házak*ba költöznek.

1944. november 17.

Határozatot hoznak a nagy központi gettó felállításáról Budapest VII. kerületében (december 2-ig áttelepítik a zsidókat, december 10-én palánkkal veszik körül a gettót.)

1944. november 22.

Budapesten letartóztatják a Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadítási Bizottságának vezetőit.

A LEVELEKBEN EMLÍTETT SZEMÉLYEK

(Az alábbi összeállításban csak olyanok szerepelnek, akikről érdemi információk vannak. A rendszerint utónév nélkül említett ügyvédek személyét az 1944. évi kamarai névjegyzék alapján próbáltam azonosítani. Dr. Faragó, dr. Krausz, dr. Székely és dr. Vadász esetében a hasonló nevűek nagy száma miatt ez még megközelítően sem sikerült. Néhányszor viszont Wézel Sámuel fogházban készített feljegyzései segítettek.)

Alték

Tinnye községbeli népes zsidó família. 1944-ben legalább négy Alt család: Alt Gyula; Alt Ignác; Alt Béla és Alt Károly családja élt a faluban.

Aranka

Klein Aranka piliscsabai zsidónő, Fürst Arnold felesége.

Arnus

Fürst Arnold piliscsabai zsidó. Autószerelő, taxis, cséplőgépes.

Baier

Valószínűleg Bayer István, Budapest, Rózsa u. 79 szám alatti lakos, Wézel Sámuel egyik letartóztatott társa.

Dr. Barabás

Dr. Barabás Oszkár budapesti ügyvéd. (VI. Andrássy út 49.)

Dr. Berend

Dr. Berend Endre, a Kaszab Poliklinika segédorvosa.

Bélik Márton

Piliscsabai, hat fiúgyermekes földműves-gazdálkodó.

Dr. Binéter

Talán dr. Binéter Béla budapesti ügyvédről van szó. A levél írásakor munkaszolgálatos.

Dr. Bodó

Dr. Bodó Elek budapesti ügyvédjelölt.

Dr. Darányi

Dr. Darányi Zoltán vagy dr. Darányi Béla budapesti ügyvéd.

Diósi Jenő; Jenő

A Wézel család közeli rokona; Wézel-Diósi Sámuel dévai főrabbi fia; a Budai Izr. Hitközség főtitkára.

Diósi Laci

Valószínűleg Diósi Jenő fia.

Diósi Sanyi

Valószínűleg Diósi Jenő fia.

Ehrenfeld

Ehrenfeld Samu, pilisvörösvári zsidó, a híres fakereskedő, Zsigmond fia. Elpusztult a keleti fronton.

Engler

Engler János piliscsabai kőművesmester.

Erzsi

Hornerné; Budapest, Verpeléti úti lakos.

Éva; Évi

Koffler Éva budapesti zsidónő, a Wézel család távoli rokona.

Fürst Arnus

Ld.: Arnus

Fürst Jenő

Piliscsabai zsidó, taxis, Arnold bátyja. Kisgyermeke védelmében 1944 elején elvált keresztény feleségétől.

Fürst Móric

Piliscsabai zsidó, cipészsegéd.

Fürstök

Népes piliscsabai zsidó família. 1944-ben Fürst Sámuel; F. Lajos; F. Miksa; F. Arnold; F. Henrik és F. Móric családja élt a faluban.

Gajdusek

Geuduschek Miksa piliscsabai zsidó, szatócskereskedő és előimádkozó.

Gáspár Ferenc

Jeles piliscsabai bognármester. A Wézel család közeli szomszédja.

Grősz

Grősz József piliscsabai fuvarosgazda, Wézelék közvetlen szomszédja.

Hornerné

Ld.: Erzsi

Ibi

Weisz Ilona Ibolya budapesti zsidónő, Wézel Sámuel letartóztatott társa. Férjezett neve: Enyedi Gyuláné.

Dr. Jobbágy

Dr. Jobbágy Lajos budapesti ügyvéd. (Lakása, vagy irodája: VIII. Szentkirályi u. 5.)

Józsa

Koffler Józsa budapesti zsidónő, Wézelék távoli rokona.

Józsi; Józsi bácsi

Koffler József budapesti zsidó, Wézelék távoli rokona, művirág- és dísztoll kereskedő. A Wézel család 1944. május 22-én hozzá, a Király u. 17.-be költözött Piliscsabáról.

Kassay

Kassay János piliscsabai asztalosmester, a Wézel család hűséges barátja.

Kertész néni

Valószínűleg Wézel Sámuel egyik letartóztatott társának édesanyja.

Klein Aranka

Ld.: Aranka

Klein Frida

Piliscsabai zsidónő, Klein Aranka húga, Klein Mór és Grünfeld Fáni leánya. Kevéssel a német megszállás előtt özvegy édesanyjával Újpestre költözött.

Klein Laci

Piliscsabai zsidó, pék, apja Lipót, anyja Goldmann Rózsa. A háború előtt Nagykovácsiba nősült.

Klein Lipótné

Piliscsabai zsidónő, leánykori neve Goldmann Rózsa. Galicziából vándorolt szüleivel Magyarországra.

Klein Sanyi

Piliscsabai zsidó, Klein Frida bátyja.

Knöpflerék

Népes tinnyei zsidó família. 1944-ben többek között Knöpfler Frigyes; Knöpfler Lipót; Knöpfler Bernát és Knöpfler Izidor családja lakott a faluban.

Koffler Rózsi

Valószínűleg erdélyi zsidónő, Wézelék távoli rokona.

Koffler Éva

Ld.: Éva; Évi

Koffler Józsa

Ld.: Józsa

Kollár

Kollár János piliscsabai pénzügyőr, Vár utcai lakos.

Körner

Dr. Körner Jenő vagy dr. Körner Nándor budapesti ügyvédről van szó.

Lukács

Lukács László pesti fakereskedő, Szondy utcai lakos.

Marcell

Schwébel-Sipos Marcell, a Foresta Faipari Rt. vezetője, a Wézel gyerekek nagybátyja anyai ágon.

Markovits

Dr. Markovits László budapesti ügyvéd, 1944 tavaszáig Wézel Sámuel védője.

Matyi

Piliscsabai lakos, a népes Schönek família egyik 1946-ban Németországba kitelepített tagja.

Menü(c)he bácsi

Budapesten Wézelékkel egy házban, a Király u. 17.-ben lakó személy.

Menü(c)he néni

Ld.: Menü(c)he bácsi. Feltehetően Menü(c)he bácsi felesége.

Mitzkiék

Piliscsabai zsidó házaspár: Mitzki Simon cipészmester és Klein Netti varrónő.

Müller

Valószínűleg Müller László, Budapest, Nefelejts utcai lakosról van szó.

Müllner

Müllner György piliscsabai kőműves.

Nagy

Nagy Lajos sokoldalú piliscsabai iparosmester a vasas szakmában. Számos segéddel és inassal dolgozott.

Paxián

Paxián Mátyás piliscsabai földműves-gazdálkodó, Wézelék közvetlen szomszédja.

Placsek Jenő

Platschek Jenő piliscsabai zsidó, földműves-gazdálkodó, elpusztult a keleti fronton.

Prihisztál

Prihisztál János, felesége és három fia – János, József, Ferenc – szoros baráti viszonyban volt a Wézel családdal Piliscsabán.

Robicsek

Dr. Robicsek Sándor ügyvéd. A két háború között évekig lakott Piliscsabán, illetve Tinnyén.

Schönek

Ld.: Matyi

Schwébel Mendi

Schwébel Mendel, valószínűleg a Wézel gyerekek unokatestvére anyai ágon.

Sipos

Ld.: Marcell

Szikla Pista

Pilisvörösvári zsidó fiatalember, az ottani ort. zsidó hitközség elnökének a fia. Elpusztult a keleti fronton.

Varga

Lehetséges, hogy a mező- és erdőgazdasági ingatlanok 1943. évi árjásítása során az ő kezébe került Wézel Fülöp apósának szászrégeni birtoka, fatelepe. Utóneve nem ismert.

Vezér

Vezér Antal Budapest, V. Vadász utca 35. sz. alatti vendéglős. (250 m-re a Markó utcai fogháztól.)

Dr. Vidacs

Dr. Vidacs Gyula budapesti ügyvéd.

Dr. Vincze

Dr. Vincze Oszkár budapesti ügyvéd.

Weisz Ibi

Ld.: Ibi

Weiszné

Valószínűleg Weisz Ibolyának, Wézel Sámuel letartóztatott társának az édesanyja.

A LEVELEKBEN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK

Dr. B.	dr. Barabás Oszkár ügyvéd
csom.	csomag(ot)
h.	hála
I.	Isten
k.	kedves
Dr. K.	dr. Kemenes Béla vizsgálóbíró
lev. lap	levelezőlap
M. néni	Menü(c)he néni
Omzsa	OMZSA Országos Magyar Zsidó Segítő Akció
P; p.	Pengő(t)
p.u.	például
Pv;PV.	Pestvidéki [Törvényszék]
SZ.R.	Szászrégen
u.i.	ugyanis
v.	vagy
v. bíró	vizsgálóbíró
v.fogalmazó	vezető fogalmazó
W.M.	Wézel Mór
zs	zsidó(k)

A LEVELEK

Cím: Wézel Sámuel
Pestvidéki fogház
5819/43
Budapest, Gyorskocsi u. 27.

[Feladó: Wézel Teréz, Budapest]
vasárnap, 30-án [1943. X.]

Drága Sanyi!

Beszéltem ma Veled, de elfelejtettem említeni, hogy irj nekünk Diósi Jenőékhez címezve, s ők borítékban továbbítják v. én átveszem, ha bejövök.

Krausszal beszéltem, kedden akarnak Barabással felkeresni, ha igaz lesz. Sapkát s poharat nem engednek be, fehérnemüt stb. tisztasághoz tartozó dolgokat kedden beviszem. Végy fel 2 pár zoknit; 1 barnát és amit Lillytől kaptál, azt felülről hetekig hordhatod, mert a fontos, hogy a láb meleg legyen. Vigyázz, meg ne hűlj! Mert tudod, a szíveddel akkor van főként baj. A lodenkabátot, remélem, megkaptad, mert ma sikerült beadni. Ha fázol, lehet télikabátra átcserélni, ird majd meg. Ne hozzam be azt a bekecskabátot, amit Fibitől kaptál? Azzal takarózhatnál is.

Fibinek ma irtam, hogy jöjjön, amint otthon leszek. A dolgaidról csinálj leltárt. Vigyázz rájuk, mert nem lehet venni. A szennyest add ki. Ha kell valami, irj. Légy egészséges, a jó Isten veled lesz. Csókolunk.

Teréz

Vegyél fel 2 zoknit, a meleget csak jövő kedden viszem be.

Feladó: Koffler J. Bp, [1943.] nov. 15. hétfő
[a valóságban Wézel Teréz]
Budapest, Király u. 17. I. e.

Kedves Sanyi!

Végtelenül örültem a tegnapi viszontlátásnak és főként, hogy jól nézel ki. Itten maradtam éjjelen át s ma a karórádat megkaptam.

Tegnap Barabás és Krausz dr.-ral beszéltem délután. Azt mondták, hogy kedden felkeresnek; ugyan, ők még péntekre igérték, hogy felkeresnek. Már alig várom Fibi feljöttét; érdeklődtem, ő kap Veled külön beszélőt, miután távolról jött fel, illetve jön.

Tegnap voltam Ripperéknél, a nő nem a zsánerem, tudod, hogy az én emberismeretem nem szokott megcsalni sohasem.

Vigyázz magadra édesapám, ne hűlj meg s ne rontsd el a gyomrodat. Remélem, izlik a koszt, Józsáék küldik be a leánnyal. Ha valami nem esik jól, ne edd meg! Tegnap megkaptad a mákos süteményt, 2 beiglit? Oszd be kávé mellé. 1 zacskó pogácsát, cukorkát 1 zacskóval – megkaptad? E héten fehérnemüt nem adok be, hogyha valamire szükséged van, irj Kofflerékhez, ők a lapot továbbítják nekünk. Király u. 17. I. em. Cigarettát csak a fehérnemüvel lehet beadni, tehát e héten ne várj reá. Szappantartót s toalettpapírt is csak akkor tudom beadni. Hallom, hogy üresdobozt, mibe a dolgaidat berakhatnád, nem lehet beadni. Majd megérdeklődöm. Hallom, egyesek egy vászonzsákot adnak be s abba teszik a fehérnemüt. Legközelebb add ki majd az összes szennyesruhát.

Vigyázz a fehérnemüre, mert pótolhatatlan.

Még egyszer kérlek, vigyázz magadra, hogy egészséges légy. A jó Isten Veled lesz s ártatlanságod ki fog derülni mielőbb.

Ne hozzak tanulmányi könyveket be? Ha igen, ird meg. Most volna időd tanulni v. idegen nyelvet gyakorolni! De csak ha akarod!

Ha 50 pengőt átadok Grősznek, akkor hány téglát kell még kapjunk? Nem sürgős, de szeretném tudni, mert tegnap azt hiszem, nem jól értettem meg.

Csókol sokszor

Teréz

Feladó: Wesel Fülöp
Bpest, Révai u. 24.

Bpest, 1943. XI. 16.

Kedves Sanyikám!

Itt vagyok Pesten és érdeklődöm ügyedben. Miután megvagyok győződve ártatlanságodról, remélni merem, hogy rövidesen otthon láthatlak k. családunk, apánk, anyánk és testvéreink körében.

Légy türelemmel, mert a jó Isten meg fog segíteni és ártatlanságod ki fog derülni. Mi és mindazok, akik ismernek téged, azok előtt te tisztán állsz, igy megvan minden reményed, hogy a legfelső Bíró után földi bíráid is tisztázni fognak az ellened felhozott vádak alól.

Tegnap érkeztem, ma Terézzel találkoztam és délután felmegyek ügyvédedhez. Remélni merem, hogy kautió ellenében ennek [Sámuel szabadlábra helyezésének] nem lesz akadálya. Apára, anyára és a testvérekre ne legyen gondod, mert én nem hagyom el őket, mint ahogy ma csak egy gondom van, hogy téged otthon lássalak.

Vigyázz magadra, és ha Isten segítségével hazajössz, ugy lejössz hozzám. Lily nagyon busul érted és sokszor csókoltat Vikivel egyetemben. Én sok szerencsét kívánok Neked és csókollak a mielőbbi viszontlátásig.

Fibi

Ha irsz, ugy irj hétfőig Piliscsabára, azután, ha irhatsz, Régenbe.

•

Drága Sanyi!

Ma itt vagyok [Pesten] s megyek Barabásékhoz is. Vigyázz, egészséges légy, ha érzel valamit a szívvel, szólj orvosnak. Ma egy darab vajat küldtem be az ebéddel, Fülöp hozta.

Mamáék csókolnak, Sári és én szeretettel csókolunk.

Teréz

Feladó: Wésel Fülöpné 24 /XI. 943.
Szászrégen

Szeretett Sanyikám!

Nem tudtam, hogy lehet neked irni, különben már rég és gyakran irtam volna! Mert azt elhiheted, hogy állandóan Rád gondolunk, apáékkal együtt.

Azt biztosan már rég tudod, hogy Fibi hazautazott, és a szüleid miatt ne nyugtalankodj. Én is irtam haza, és megkérdeztem, mire van szükségük, mert azt sejtheted, hogy nem feledkezünk meg róluk! Édesapám, ne csüggedj, mert aki annyira jó a szüleihez és testvéreihez mint Te vagy, azt a jó Isten megsegíti! Nagyon szeretlek kicsi Sanyi, és mindent el fogunk követni, hogy a drága mamáék ne érezzék, hogy el vannak hagyatva. Ha valami kell neked, ird meg szívem, és boldogan azonnal teljesítem a kérésedet. Csókollak.

Lili

•

Szeretettel öleli az, ki mindig magára gondol.

Hamleth
[Lili apja]

[Feladó: Wésel Fülöpné] Szászrégen 28/XI. 943.

Szeretett Sanyikám!

Remélem, drágám egészséges vagy. Ez a legfontosabb, amit rólad tudni szeretnék, mert tudom, hogy nálad a legcsekélyebb hűlés is milyen következményekkel jár! Vigyázz az egészségedre, vigyázz magadra.

Fibi most csütörtök este jött haza, nagyon-nagyon fájt neki, hogy veled nem beszélhetett, utólag ez most már mindegy. Te se bosszankodj Sanyikám, már mindegy.

Sanyikám ne aggódj az öregekért, én nem fogok róluk megfeledkezni, hisz ez a legelemibb kötelességem, ugy Fibinek , mint nekem és a szüleimnek. Hidd el édesem, hogy mindég és mindég az eszünkben vagy, ami ugyan kicsi vigasz a Te helyzetedben, no de nincs mit is tenni egyebet. Édesapádéknak is csak azt irhatom, hogy legyenek erősek és bízzanak abban, hogy minden jóra fordul.

Drágám, csináltam egy csomagot, amit Éváéknak elküldök holnap. Ők olyan nagyon rendesek, meséli Fibi.

Itthonról nincs mit irjak, itt minden megy a maga utján. Én most apáéknál vagyok, ahova reggel 6 órakor felmegyek és este jövök haza. Fibi és a gyerek oda jönnek ebédelni. Nem könnyű ez Fibinek, de ezt az áldozatot meg kell hozni! Ők jól vannak és nagyon nagy szeretettel gondolnak Rád és az öregekre.

Szegény kicsi fiam, ha kell neked valami, ugy csak irjad meg, mert én innen nem tudhatom, hogy mire van szükséged. Kérlek, ird meg – ha irhatsz –, hogy csomagot szabad-e neked küldeni? Nekem fogalmam sincs erről, hogy igen vagy sem. Erősen szeretném, ha kap-

nék Tőled egy lapot, persze csakis ha lehetséges.

A gyerek jól van, gyönyörűen fejlődik, egészen Wésel-arc és Wésel-fej – minden reggel és este imádkozik érted.

Még egyszer irom, hogy az öregekért ne aggódj, ők jól vannak egészségileg; lelkileg a körülmények nem engedik egyikünknél sem a túl nagy boldogságot.

Kedvesem, ne bánkódj túl sokat, gondolj a szívedre, mely nincs ilyen izgalmakhoz szokva. Csókollak szeretettel.

Lili

•

Drága Sanyikám! Pesten voltam, amiről te is értesültél. Remélni merem, hogy minden rendbejön, mert meg vagyok győződve ártatlanságodról. Sokszor csókol

Fibi

Feladó: Wézel Terézia Budapest, 943. nov. 30-án
Piliscsaba

Kedves Sanyikám!

Ma itten vagyok [Pesten] s behoztam Néked a fehérnemüt, s a kiadottat elvittem.

Még vasárnap szóltam Krauszéknak, hogy okvetlen menjenek be hozzád másnap. Ma ujból fenn voltam náluk s kisült, hogy nem mehettek, mert tárgyalásuk volt. Igérte mindkettő, hogy holnap v. csütörtökön egészen biztos, hogy bemennek hozzád. Légy türelmes, ők idejében felkeresnek. Fibit értesítettem, hogy lehetőleg jöjjön fel, amikorra kell. Irhatnál te is Fibinek a feljövetelre vonatkozólag.

Vigyázz magadra, ne izgasd magadat. A jó Isten melletted van és nem feledkezik meg senkiről sem, igy rólad sem. Ártatlanságod be fog bizonyosodni Isten segítségével.

A lapot Józsiék tegnap elküldték hozzánk s igy én nem kaptam kézhez. Majd otthon elolvasom. Mamáék jól vannak hál Istennek. Csókoltatnak. Lehet, hogy Fibi e hét vége felé feljön. Fürst Arnus és Fürst Móric hazaérkeztek [a munkaszolgálatból].

Hogyha valamire szükséged van, ird meg. Télikabát kell már, ideje volna kicserélni, mert a felöltőben fázhatsz. Megkaptad ma a befőttet? Kár, hogy [a múltkor] kiöntötték, igy hamar edd meg, mert megromlik. Az ételt melegen kapod? Szeretném tudni. Vigyázz a gyomrodra, és meg ne hűlj.

Irj te is, várjuk soraidat. Mindent irj személyedre vonatkozólag, tudod, hogy érdekel. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

Feladó: KOFFLER J. [Wézel Teréz] Budapest, 1943. dec. 4-én
VII. Király-utca 17. sz. I. em.

*Kedves Samu!

Ma még itten voltam, s megmondtam a véleményem Barabásnak. Krausz megigérte, hogy kedden kimennek hozzád. Légy ottan nyugton, mindent elkövetünk! Még néhány nap múlva fogunk csak valamit megtudni.

Szóltam Bartánénak Székely dr.-ra vonatkozólag; még nem aktuális. Szeretném, ha Fülöp feljönne ugy, hogy Veled beszélhessen vasárnap. Igaz, hogy rövid ideig beszélhet Veled, de jobb mint semmi.

Vigyázz magadra egészségileg! Irj nagyobb betűkkel, hogy megkapjuk. A hét vége felé szeretné Krausz, hogy Fibi jöjjön, akkorra már inkább lesz értelme. Mind jól vagyunk. Csókolunk szeretettel.

Teréz

Feladó: Wésel Fülöpné 6/XII. 943.
Szászrégen, Vasút utca 17. sz.
.

Édes szeretett Sanyikám!

Nagyon-nagyon fájó szívvel irok Neked! Nem tudom leirni, hogy mennyire sújt, mikor Terád gondolok, és hidd el szívem, sokszor, nagyon sokszor gondolok Rád. Hisz Te is tudod, és érezned kell, hogy milyen nagyon szeretünk Téged!

Sanyikám ne búsulj, ne aggódj, gondolj a német versre – „die Sonne bringt es an den Tag" [egyszer rád is felragyog a nap] –, igy a Te ártatlanságod is napfényre fog kerülni. Csak addig, amíg ez megtörténik, légy erős! Legyen kitartásod, drága szívem! Te olyan nagy vigasz voltál nekem a nyáron, fáj nekem, hogy én nem tudom neked ugyanazt nyujtani, amit Te nekem! De hogy is nyujthatnám, hisz én olyan tehetetlen vagyok.

Az öregek irnak nekünk, jól vannak. Te csak magadra gondolj és senki másra. Drága jó Sanyikám, ugy irnék neked gyakran, hogy lásd, mennyit gondolok Rád, de állítólag hetenként csak egyszer lehet. Remélem, levelemet megkaptad.

Segítsen meg Téged az Úr Isten, mert ha valaki, ugy Te megérdemled azt az Élettől. A gyerek jól van, adja az Isten, hogy mielőbb láthassad. Sanyikám légy egészséges, és ne csüggedj. Csókollak.

Lili

Feladó: Wésel Fülöpné [A postai bélyegző alapján 1943.XII.19.]
Szászrégen

Szeretett Sanyikám!

Lapodat megkaptam, köszönöm! Nagyon-nagyon boldoggá tesz, ha irsz! Továbbítottam rendeltetési helyére!

Kedves Sanyikám remélem, hogy mielőbb viszontlátlak. Karácsony másodnapján Pestre utazom, dr. Szántónál van dolgom, még mindég a régi mese. Beszéltem vele, és igért nekem pár havi haladékot. Nagyon szeretnélek akkor látni! Majd Teri elintézi.

Kedves Sándor remélem, jól vagy – azaz egészséges! Sok, nagyon sok szeretettel gondolok Rád! A gyerek jól van, ugyszintén Fibi. Csókollak sokszor szeretettel.

Lilyd

•

Sokszor csókollak.

Fülöp

Feladó: Wézel Terézia [1943.] december 30.
Piliscsaba

Kedves Sanyi!

Pontos leirást kérek az indexre vonatkozólag. Kitől kérjem el, mert az egyetem portása nem tud róla. Ird meg a nevét s hol keressem azt, akinél elhelyezted. Azért kérem, hogy ird meg, mert a néhány perces beszélőt ne ezzel töltsük ki. Remélem, Lillynek sikerült Veled beszélni.

Légy türelemmel, mi mindent elkövetünk, ami emberileg tehető, de még eddig nem időszerű!

Én Barabásra s Krauszra csupán azért neheztelek, mert nem ők, hanem helyettesük ment hozzád. Ne hidd, hogy ezt elhallgattam előttük. Megmondtam nekik a véleményemet alaposan. Üzenetedet átadom nékik s remélem, ma Barabás nálad volt. Még vasárnap, a beszélő után kértem, hogy menjen hozzád, ugy mint vasárnap. Olyan biztosra igérte, hogy megy s mégsem volt benn. Hazudni azt nagyszerűen ért!

Remélem, jól vagy. Légy türelmes s bízzál Istenben. Ártatlanságod ki fog derülni s ujból viszontlátunk boldogan. Irj Józsiékhoz, hogy kedden hozzak-e fehérnemüt be. Vagy talán az ebédcédulára is szabad azt ráirnod. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

Feladó: Wésel Fülöpné [1944.] január 3.
Budapest, Metropol Szálloda

Édes Sanyikám!

Sanyika drága, ugy örülök, hogy láttalak és olyan boldog vagyok, hogy jól nézel ki!

Drága szívem, a Daroczi címe nem stimmel, a Hollán utca 28. alatt sohasem lakott egy Daroczi nevű ügyvéd. Teréz személyesen volt ott. Nincs! A telefonkönyvben két Daroczi szerepel, egy Endre és egy Béla, de egyiknek sem volt egy olyan nevű kliense, akire én hivatkoztam; egyik sem volt soha törvényszéki állásban. Ha a pontos címet megtudnánk, akkor fel lehetne venni. Teréznek hagytam erre a célra pénzt, ezen ne gondolkozz! Van egy dr. Daroczy Miskolcon – nem hinném, hogy ez lenne. Esetleg ha ezt nem találjuk, akkor talán ezt a dr. Székelyt lehetne felvenni, akiről egyszer irtál.

A (…) öccsére ugy haragszunk, állandóan ir, és főleg fölösleges dolgokat ir – már meg is üzentük neki, ne irjon többet nekünk! Édesem, mindég csak Rád gondolunk! Csókol

Lili

•

[a lap szélén, ceruzával]
Dr. Barabás beadta a kérvényt, meggyőződtem

Teréz

[Feladó: Wézel Teréz] [1944. január 6-7. körül]

Kedves Sanyikám!

Józsihoz küldött lapodat átvettem s örvendezünk, hogy jól vagy. Te részletes levelet kérsz tőlem. Hiszen jól tudod, hogy napjaink monoton egyhangúságban tellenek el, mert ha volna témám, többször irnék. Ami előadódott, mindent részletesen megirok az alanti sorokban.

Vasárnaptól keddig Pesten voltam; először is Lillit hozzád kalauzoltam, mert egyedül nem tudott v. nem akart elmenni. Természetesen beszélőre nem mehettem, mert csak most következő vasárnap vagyok soros. Hétfőn reggel voltam a Hollán u. 28. alatt, onnan eredménytelenül jöttem el, a házban sosem lakott dr. Daroczi nevű ügyvéd. A telefonkönyvben szereplő 2 fő Daroczi ügyvéd közül egy sem ismeri ezt az egyént, illetve nem volt kliensük. Azonkívül voltam a Rózsa utcában Baieréknél. Sajnos senki sem volt odahaza. Amikor lementem a lépcsőn, jön egy öreg nénike szembe velem, megszólítottam s kisült, hogy rokona. Megkértem, hogy az ügyvéd címét telefonálja meg Józsiékhoz, mert mi ezt szeretnénk részedre is védőül. Ő megigérte, hogy ezt megtelefonálja a család, amint hazajönnek. Te azonban nagy tévedésben vagy, mert ő [Bayer] át lett szállítva máshova s nincs még szabadon, úgy mondta a nénje.

Remélem, dr. Krausz ma benn volt nálad. Megigérte, hogy bemegy biztosan, mert egy kérvényt akar benyujtani s ezt veled is meg akarja beszélni előzőleg. Én azt tanácsolom, hogy légy még kissé türelmes, mert eddig egy ügyvéd sem tudott több eredménnyel eljárni; mindenki eddig egyenlően áll, ugyanúgy mint

Te. Légy nyugodt, idejében mindent elkövetünk majd éretted, sajnos eddig még nem volt időszerű s nem lehet a dolgoknak elébe vágni. Látom a többieknél hogyan intéződik s ezért nem hibáztatom az ügyvédet s csupán azért haragszom reá, mert nem látogat meg 1szer legalább hetenként. Már kapott ezért elég szidást tőlem, főként, mert sohasem tudom, hogy mikor jön ki száján egy elhihető szó. – De ezen panasz a többieknél is fennáll. Kívánságodat, sajnos nem teljesíthetem s ne kívánd, hogy Papát s Mamát bevigyem hozzád. Minek ez nekiek? Ilyen korban nem tesz jót az izgalom. A jó Isten segítségével rövidesen, reméljük, viszontlátod őket; hidd el, hogy minden vágyunk s mindannyiunk leghőbb óhaja, hogy ujból közöttünk lehess. – Ez a nap, a viszontlátás napja, lesz nálunk az ünnepek ünnepe!

Érdekel az elszámolásunk? Grősz nem akart várni, kifizettem neki a téglát. Müllner tegnap elhozta az elszámolást, szerinte jár neki 725 pengő munkadíj, én azt gondolom, hogy 500 p egyenlítsem ki, hogy már egyszer végezzünk vele is. Nagy még nem nyujtotta be a számlát, holott már többször szóltam neki, még egy kis munkája van a mosókonyhában a villannyal, azért nem kéri a pénzt. Lilly kedden elutazott, átadott P. 500, hogyha kell az uj ügyvéd felvételére; eddig adtak összesen 1400 p. Körnertől a törlési engedélyt elhoztam. Nevetséges volna eljárni most Robicseknek. Elavult ez kérlek!

Marcell testvérének fiára nagyon haragszom viselkedéséért s megüzentem néki, hogy soha többé nekem v. hozzátartozómnak levelet ne irjon, az ő levelei csak fájdalmat okoznak s több gondot, amiből amugy is elég van.

Diósi Sanyi akar Neked beküldeni egy könnyű angol nyelvtant s füzetet, hogy hasznosan töltsd az idődet. Hozzam be? Ird meg

kérlek! Én is ajánlanám, nem csak a rokonok, hogy ne felejtsed.

Reméljük, jól vagy. Izlik a koszt s elég? Amit csak lehet, beviszek, p.u. süteményt állandóan, húst, almát, kávét; azt hiszem, megismered, ami otthonról van.

Diósi Laczi és dr. Binéter még mindig nem adtak életjelt magukról, holott az utóbbi időben nagyon sokan irtak, p. u. Klein Laci irt e héten Törökországon keresztül fogságból. Erenfeld is adott életjelt. Szikla Pista még nem. Arnus ujból a régi gömbölyüségét veszi magára. Placsek Jenő szintén eltünt. A jó Isten adja, hogy mind szerencsésen hazajöjjenek s megmeneküljenek minden veszélytől.

Koffler Rózsi 1 hétre Pesten volt, már hazautazott.

Képzeld csak, az a dr. Faragó, aki benn volt az elején Nálad, irja Barabásnak, hogy te magadhoz behivattad s meghatalmazást adtál neki, ő erre átnézte az aktáidat s kéri Barabást, hogy a családnál, tehát nálunk inkasszáljon be részére 250 p. Megmondtam Krausznak, én nem ismerem, semmiféle megbizatást nem adtam, tehát egy fillért sem kap a családtól. Krausz mosolygott magában. Faragó levele nálam van. Csak irna nekünk, majd megválaszolnám jól! Micsoda szemtelenség, érdemtelenül pénzt kicsikarni. Az ilyenek élősködnek az emberen, mint a piócák!

Remélem, most meg vagy elégedve, van mit olvasnod! Mindannyian jól vagyunk, légy te is egészséges! A télikabátodat mért nem akarod, azt a régi barnát, ami Fülöptől van? Nem kellene sajnálnod, még ha fertőtlenítik is. Ird meg, hogy behozzam-e.

Csókolunk mindannyian sok szeretettel.

Teréz

Feladó: Wésel Fülöpné Szászrégen 11/I. 944.
Szászrégen, Vasút utca 17.

Szeretett Sanyikám!

Nem tudom, mi lehet a Te ügyedben, mióta hazajöttem, még nem kaptam semmi értesítést, sem Teritől, sem tőled! Tudom szívem, hogy Te nem irhatsz olyan gyakran; ezen ne bosszankodj, mert ha valami csak lesz, megkapom Teritől a hirt.

Nagyon boldog vagyok még most is, hogy láthattalak – nagyon jól esett –, csak továbbra is légy erős és ne csüggedj el. Teréznél ujra hagytam pénzt, 500 pengőt ügyvédre, biztos felvették, és remélem, ezzel jobban meg lesznek elégedve.

Kicsi Sanyikám hogy vagy? Egészséges vagy-e? Remélem, tudsz magadra vigyázni és nem hűlsz meg!

Lehet, hogy apuka fel fog utazni Pestre, hogy Téged meglátogasson. Megjegyzem, én szigorúan megtiltottam neki – nem az ő beteg szívének való az ilyesmi! Nagyon dühös vagyok rá ezért az ötletért. Félek, hogy túlságosan felizgulna, ha Téged ott meglátna. Ne érts félre, csak apa egészségét féltem. Csókollak.

Lili

Feladó: Wézel Terézia [A bélyegző alapján 1944. I. 17.]
Budapest, Király u. 17.

Kedves Sanyi!

Remélem, levelem megkaptad. Ma kaptam dr. Darányitól levelet, hogy te nálad volt és őt óhajtod felvenni s hogy én jöjjek be hozzá. Én előbb Veled akarok beszélni s aztán, majd ha akarod, elmegyek hozzá.

Megirom Néked őszintén, sem Jenő, sem Józsi, de Papa sincs a mellett, hogy te olyan ügyvéddel kezdjél felvenni kapcsolatot, akit Miklósék ajánlanak. Én jó értesülést kaptam; az ügy eddig még nincs abban a stádiumban, hogy egy ujabb védőre szükség volna, viszont amikor ez időszerűvé válik, egy egészen mást vennék fel s nem azt, akit ők ajánlgatnak. Jenő is tud, sőt ismer egy néhány jónevű ügyvédet, hogyha éppen mást akarunk felvenni. Én Jenővel beszélek s vasárnap megmondom nevüket. Tehát jól gondold meg, mert mindenki a családban azt tanácsolja, hogy olyat vegyünk fel, akinek nincsen velük nexusa! Te említetted nekem már vasárnap, hogy ők ezt ajánlgatják.

Azért irom most e lapot, hogy addig, míg beszélünk, átgondold, hogy valóban mást kéne-e felvenni! Krausz dr. remélem, bent volt.

Én megmondtam Néked, hogy várjunk az uj ügyvéddel, csak kidobott pénz, mert még nem időszerű! Mennyivel vannak előbbre a sok védővel? De ha te ragaszkodol Darányihoz pont, bemegyek, bár mindenki a fentiek nexusa

végett van ellene. Amíg beszélünk, gondold meg. Reméljük, egészséges vagy. Légy türelmes, a jó Isten majd megsegít. Kedden viszek Néked fehérnemüt. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

Erzsi is irt ma levelet, hogy jöjjek be s ő eljön velem Darányihoz. Mama-Papa csókolnak.

Feladó: Wésel Fülöpné Szászrégen, 23 /I. 944.
Szászrégen, Vasút utca 17.

Kedves Sanyi!

Nagyon rég nem irtál nekem – hogy mi az oka, nem tudom. Én állandóan gondolok Rád, bár kis hézag támadt a levelezésünk közt!

Remélem, jól vagy. Mi itthon jól vagyunk. Teri irt Darányiról – mi nem helyeseljük éppen őt, van elég más Pesten! No de mi nem szólunk bele, mert Te jobban ismered a viszonyokat, és te is gondolkodsz ezen eleget.

Drága szívem, ne veszítsd el a reményeidet, légy nagyon erős és higyjél Istenben, hogy az igazság mindég kiderül, ha szenvedni is kell addig! Itthonról nincs mit irni. Varga bevonult katonának. Fibike szegény nagyon ideges, mert megint az az időpont van, amikor azt sem tudja, mit kezdjen magával és az idegei pattanásig feszülnek. Hála Istennek, neked más természeted van – ha rá hasonlítanál, nem birnád ki ezt a csapást. De Te mindég uralkodtál magadon minden téren.

Csókollak.

Lili

[Feladó: Wézel Teréz] [A bélyegző alapján 1944.I.25.]

Kedves Sanyikám!

Hallom, hogy irtál lapot Krauszékhoz, s abban kérsz valamit; sajnos úgy elrakták, hogy nem tudták ideadni nekem. Tehát irj Józsiékhoz, ha valami kell, kedden behoznám.

Lehet, hogy legközelebb Józsi jön veled beszélni, már az engedélyt tegnap megkaptam részére is. Légy nyugodt édesapám, vigyázz magadra! A jó Isten meg fog segíteni. Ne légy türelmetlen s ne izgasd magad; mert semmi értelme sincsen. Már telik az idő s eljő a szabadulás napja, és ki fog sülni a te ártatlanságod is. Papa, Mama s Sári csókolnak.

Én tegnap és ma is voltam Barabásnál, de egyszer sem találtam otthon; megigérte Krauszné, hogy beküldi hozzád. Krausz most nagyon szomorú, van oka reá, sajnálom nagyon őt. Jó, hogy nem vettük fel ezt az uj ügyvédet, furcsa informatiot kaptam több oldalról felőle. Tudom, hogy Barabás nem igen jár be hozzád s ez az egyetlen hibája; mert jól esne, ha hetenként bejárna, de viszont segíteni nem segít rajtad. Látom, hogyan áll minden. Légy nyugodt, mi figyeljük az ügy menetelét s ha tényleg fog kelleni egy más ide, rendes ügyvédet veszünk fel Barabás mellé. Most azonban még semmi értelme. Igazán kompetens egyének erről lebeszélnek egyelőre. Csókol szeretettel

Teréz

Feladó: Wéselné 31/I. 944.
Szászrégen, Vasút utca 17.

Kedves Sanyi!

Lapodat apámék megkapták. Reményedet, hogy minden jobbra fordul, örömmel osztom.

Látom, agyad még most is jól működik, és eltaláltad a Karcsi és barátja hollétét! Amint hallom, egészségesek. Fibikém nagyon el van foglalva, mert sok a dolga, miután Varga bevonult – egyelőre március 15-ig. Apa igy találta helyesnek, mivelhogy [Varga] nem engedte Fülöpöt dolgozni és állásából el akarta bocsájtani. Természetesen most Fibi dolgozik, és remélem, hogy igy majd lesz egy kis forgalom és megélhetés!

Különben minden rendben van, bár hallanám ezt tőletek is! Kívánom, ne csalódj Darányiban. Nagyon-nagyon szeretnélek látni, majd eljön ennek is az ideje. A gyerek jól van, már szépen ir magyarul – elég szép teljesítmény egy négy és fél éves gyerektől, pláne már héberül is ir és olvas! Nagyon drága kisfiú. Csókollak Sanyikám.

[Lili]

Cím: Ifj. Mészáros Gábor [A bélyegző alapján 1944. II. 11.]
[a valóságban Wézel Sámuel]
Feladó: Koffler József [Wézel Teréz]
Budapest, Király u. 17. I. e.

Kedves Gábor!

7-ről keltezett lapodat megkaptam. Örvendünk, hogy jól érzed magadat. Az ingek körül tévedtem, mert tényleg 3 helyett 2 volt csak. A kért dolgokat kedden be fogom adni. A vizsgálati indítványra vonatkozólag már két alkalommal kértem az ügyvédet, hogy vigye be Neked, most kedden felmegyek ismét, s reklamálom, hogy mért nem vitte még be. Ő legutóbb azt mondta, hogy személyesen fogja oda vinni Neked. Egyuttal beküldöm hozzád Barabás dr.-t, hogy megbeszélhesd vele az ügyet.

Erzsivel az elmúlt héten beszéltem s informált Miklós kilátásairól. Kedden, ha beviszem a tisztaságit, vele ujból beszélek az ügyről. A jó Isten segítsen, hogy közeledjen a megváltás órája. Vágyaink legnagyobbika az, hogy ujból közöttünk lehess. Barabást okvetlen beküldöm hozzád, hogy intézkedhessen. Ő nekem 2 hete szentül megigérte, hogy hetenként fog ezután hozzád bejárni. Egyszer ő volt és legutóbb a helyettese. E héten kérek a vasárnapi beszélőre engedélyt s ha nem mehetnék, úgy 27-ére Jenőt kérem, hogy kérjen rendkívüli beszélőt.

Vigyázz magadra, hogy meg ne hűljél! Mama, Papa jól van s csókoltatnak. Lilly szokott egy-egy lapot irni néha. Fibitől hónapok óta nem látunk egy sor irást.

Szeretettel csókol: Koffler Józsa [a valóságban Teréz]

[Feladó: Wésel Fülöpné] Szász Régen 20/II. 44.

Kedves Sanyikám!

Nagyon régen nem irtam Neked, ami nem jelenti azt, hogy nem gondoltam rád – csak Teri értesített, hogy most egy ideig nem lehet Neked irni, ami igazán fáj nekem.

Sanyi édes, nem tudom, hogy érzed magad – Tőled nem kaptam semmit, remélem ellenben, jó egészségben vagy, és már szeretném azt is hallani, hogy remélhetem mielőbbi hazajöveteled.

Sanyikám édes, ha látnád, milyen aranyos a gyerek – olyan szépen olvassa az ujságot! Ugy látszik, nem hasonlít a mamájára, aki szerinted nagy ellenszenvvel viseltetik minden napilap iránt. Ugy látszik [a gyerek] a nagybátyjára ütött. Drága kicsi pofa! Sőt, hogy lásd, mennyire Rád ütött, elküldöm Neked az ő hozzád irt levelét; mondd meg őszintén, nem hasonlít az irása a tiédhez?! Gondolom, hogy 4 és fél éves korodban a tiéd is ilyen volt.

Sanyikám, ne gondold, hogy azért, mert annyi hülyeséget irok össze, nem fogom föl a Te helyzetedet; eléggé komoly az, ne hidd, hogy nem tudom, milyen nehéz Neked annyi idő után még most is ott lenni! Sajnos az igazság mindég nehezen derül ki – de remélj Sanyika! Remélj és ne csüggedj el, mert Isten veled van és ő senkit nem hagy el!

Sanyika vigyázz az egészségedre, légy erős! Nagyon sokat gondolok Rád és mindég a legnagyobb szeretettel. Csókollak számtalanszor.

Lilid

•

Kedves Sanyikánk!

Itt vagyok Liliéknél s innen irok magának. Reserváltam magának egy pár jó viccet. Szeretnék magával [találkozni] Vikivel egyetemben. Viki is ir magának, aki magántanulóként tanul.

Öleli (…) minél előbbi viszontlátásra.

Hamleth

•

*DRÁGA SANYI BÁCSI!

ÉN JOL VAGYOK ÉS NAGYON SZERETNÉLEK LÁTNI.
CSÓKOT KÜLD

VIKI

Feladó: Wésel Fülöpné Sz. R. 27/II. 944.
Szászrégen, Vasút u. 17.

Édes Sanyi!

Levelet kaptunk Teritől, melyben ir a kaucióra vonatkozólag. Efelől légy nyugodt, szívem, apám megszerzi, csak szabadulhass ki minél előbb!

Fibi erre vonatkozólag irt haza a k. szüleidnek. Sanyikám , csak már egyszer lássalak itthon! Nagyon vágyom már utánad, a Te kedves, goromba leveleid után! Persze nem a mostani leveleidre gondolok ezzel.

Sanyikám nagyon, de nagyon rég nem irtál nekem – mi az oka? Valamivel megbántottalak volna akaratlanul? Nem hiszem, mert én nagyon, de nagyon szeretlek, ugyszintén apámék, hisz tudod Te ezt nagyon jól. Sanyikám csókollak sokszor.

Lili

Feladó: Wézel Terézia Bpest, [1944.] márc. 1-én szerda
Budapest, Király u. 17.

Kedves Sanyikám!

Tegnap óta benn vagyok. Beszéltem Erzsivel, sajnos még mindig stagnál Miklós ügye, még semmi sincs elintézve.

Tegnap első utam volt a tisztasági beadása után, hogy Barabás után nézzek, hogy felkeressen téged. Igérte, hogy ma felkeres. Mielőtt elutazom haza, fenn voltam nála s beszéltem vele. Azt mondja, hogy ma Nálad volt, viszont az ebédcédulán azt üzented ma, hogy már 3 hete nem volt benn. Most nem tudom, hogy volna ez?! Megkértem Jenőt, hogy nézzen utána ő is, hogy mi igaz abból, amit Erzsi mondott Miklóssal kapcsolatban, mert az bennünket is érdekel.

Kérlek Sanyikám, te légy türelemmel, mert látni kell előbb, mint fejeződik be Miklós dolga. Józsi és Jenő is azt mondja, mert elébe vágni sajnos nincs értelme, míg a rendőrségi részét nem tudja az ember elintézni. Irj te is Jenőnek, hogy ő foglalkozzon Veled. Ő ugyan megigérte ezt nekem. Jenő címe: Margit körút 15. I. em.

Vasárnap jövök veled beszélni. Vigyázz magadra, meg ne hűlj! Légy nyugodt és türelmes, a jó Isten meg fog segíteni mielőbb. Imádkozz, mi is imádkozunk Éretted! Vasárnapi viszontlátásig csókol örökké szerető nővéred.

Teréz

Vigaszod legyen, hogy van rosszabb helyzet.

[Feladó: Wézel Teréz] Budapest, 1944. márc. 5-én

[A megszólítás hiányzik]

Tekintettel arra, hogy a néhány perc alatt alig tudtunk beszélni, igy ez egyszer terjedelmesen irok meg mindent. Arra kérlek, hogy ennek tartalma ne izgasson fel, mert jó, ha minden családi vonatkozású s egyéb dolgokról te is tájékozódva vagy.

Ott kezdem, hogy amint mondottam, k. Papa már hál Istennek teljesen meggyógyult 4 hónapos sulyos betegsége után. „Idegzsábája" volt. A k. Mama is hál Istennek egészséges. Fibi amikor novemberben Pesten volt, elutazott innen, és azóta egy sor irását nem láttuk. Papának betegsége alatt még csak egy lapot sem áldozott, hogy Papának irjon személyesen. Most végre irt – az ajánlott levelemre, melyben a kaucio végett érdeklődtem – 3 hetes gondolkozás után, választ. Nagyjában leirom alant tartalmát. 1400 P. adott összesen, ebben benne van az 500 p, amit Lilly adott, hogyha egy más ügyvédet felvennénk; ezt akkor adta át, mikor te is beszéltél vele. Sajnos Papa betegsége, gyógyszer, orvos ilyen hosszú ideig – rengetegbe került, csak injektió naponta 5 p. Hálát adok a jó Istennek, hogy fedezni tudtam s volt miből; tudod jól, hogy mi beosztóan és takarékosan élünk. Hál I. kifizettem mindent teljesen, Grőszt is. Ha Engler befejezi a munkáját, jár még neki a hátralékos 300 p. és Nagynak a számlája van még, mely nem nagy összeg.

Egyetlenegyszer, a legelején küldtek Fibiék Józsihoz egy

csomagot s azóta sem ide, sem hozzánk, habár mikor Lilly itten volt – s azután is –, hallotta, hogy Papának jól kéne táplálkoznia. Lilly ittlétekor, mikor veled is beszélt, olyan szavakat adott nékem s pedig méghozzá mikor szegény Papa élet-halál között volt, amit sohasem tudok az életben elfelejteni. – Hogyha a jó Isten megsegit, lesz alkalom az életben reá, hogy erre rátérjünk még. A rokonoknak amikor elmondtam, meg voltak lepve, azután irtam Lillynek, hogy csak akkor küldjenek pénzt, hogyha kérni fogok. Természetesen ő nem sejti, hogy miért is irtam ezt, s ők boldogan kapnak ez alkalmon, habár már előtte sem erőltették meg magukat s ezután sem tennék. Fibi és Lilly nyugodt lélekkel engedték, hogy eladogassam az értékesebb dolgainkat, sőt Lilly egyszer mondta, hogy hál Istennek, hogy eladhatom.

Amióta te nem vagy sajnos közöttünk, sok tapasztalatra tettem szert. Csak a jó Isten van velünk, az segit, senkiben ne reménykedjen az ember s ehhez tartsd te is magadat! – Viseld türelemmel sorsodat, már nem tart oly soká, mint tartott. Ha a vizsgálatoknak vége lesz, közeledik a tárgyalás s akkor kisül ártatlanságod s Isten segitségével ujból közöttünk lehetsz.

A Fibi által felajánlott összeg kevés a kautiohoz, úgy informáltak, mindenesetre megérdeklődöm. Ha lehet ezen összeggel elérni valamit, természetesen megkiséreljük, ma még beszélek Barabással s egyuttal beküldöm hozzád is.

Fibi levele röviden: Teréz levelét megkaptuk s megbeszéltük apósommal annak tartalmát. Tekintve, hogy sem neki, sem nekem pénzem nincs, igy elhatároztuk, hogy erre a célra apósom kölcsön vesz 10.000 p. kamatra, a kamatra nem lesz gondotok, azt elintézem. A 10.000 p váltót kell Papa és Mamának

aláirni, és amikor a pénzt visszakapjuk, a váltót visszakapjátok. – A váltó azért is kell, mert a pénz felvételéhez apósomnak is kell váltót adnia stb.

Józsi éppen most olvasta Fibi levelét s azt üzeni, légy türelmes s vedd a dolgot ugy, amint van, mert Fibi összege nem ér semmit s az egész mód, amint ezt felajánlja. Tanácsosnak tartja, hogy most türelemmel várd be a fejleményeket ügyedben s Jenő is ugyanazt hangoztatja. Meglátjuk, mi lesz Miklóssal továbbra. Józsi üzeni, jobb ottan most türelemmel lenni. – Kérlek, ne izgasd magad, hogy ezeket megirtam s kérlek, Fibiéknek semmit se emlits lapodban, ha irnál nekik. Erzsivel beszélek ma Sági végett. – Kerüld Matyit, mert senki sem tudja hál Istennek itten [Piliscsabán], hogy hol vagy! Vigyázz magadra, nehogy fegyelmid legyen, nem éri meg azt, hogy mi 2 hetenként ne találkozhassunk.

Papa, Mama, Sári csókolnak. A jó Isten továbbra is Veled legyen! Csókol sok szeretettel:

Teréz

A nyelvtant s szótárt nem fogadták be sem a Markóban, sem a P. vidékiben. Kizárólag csak német-magyart lehet beadni, ha akarod, ird meg s behozom; nem ártana azt sem tanulni.

Feladó: Wézel Teréz [1944. március 8-10. körül]
Budapest, Király u. 17. I. e.

Kedves Sanyikám!

Remélem, jól érzed magadat. Kérlek, ezután ne szerezz magadnak kellemetlenséget; lám ezért vasárnap nem beszélhettünk, holott az engedélyt a v. bíró Úr megadta s benn is voltam.

Remélem, Barabás még hétfőn nálad volt s mindent megbeszélt veled. Légy most türelemmel még, míg látjuk Miklóssal való dolog elintézését. Ugyanezt üzeni Józsi és Jenő. A rendkívüli beszélőt nem kérem, mert akkor vasárnaphoz egy hétre nem beszélhetünk. Tehát akkor jövök! Jenő most szintén akart veled beszélni s nem sikerült, velem együtt elküldték. Markovits dr. e héten bemegy hozzád, felhívtam telefonon. Remélem, Barabás beadta Neked a vizsgálati indítványt. Már régen kérem erre.

Légy édesapám türelemmel, s ne izgasd magad. Meglátjuk, amint egyiknek sikerül, akkor te neked is van reményed. Mi itten mindent elkövettünk eddig is. Kell, hogy a jó Isten segítsen rajtad s ártatlanságod kiderüljön. Mamáék egészségesek. Csókoltatnak. Jenő címe: Budapest, Margit körút 15. sz. I. em. Ha gondolod, hogy valamiben segítségedre lehet, irj csak nyugodtan neki. Ha kell pénz, ird meg s befizetek a missiónál.

Remélem, a tisztaságival együtt megkaptad a borotva szappan s WC-papírt. Fibiék régen nem irtak, Fürst Jenőtől felesége válik. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

[Feladó: Wézel Teréz] [1944. március 11-12. körül]

Kedves Sanyikám!

Amennyiben mi is kapnánk egy kérdőívet az 1884–1926 években született (18–60) éves férfiak nyilvántartási adatainak ellenőrzéséhez, úgy az egyes kérdéseket a következőképpen fogjuk kitölteni, tekintettel arra, hogy az okmányok nálunk vannak.

1. Wézel Sámuel
2.1915; Schvébel Amália
3. egyetemi hallgató
4. irodai gyakornok
5. nagyfokú szívizom elfajulás
6. *nem* szöveg aláhúzva
7. *igen* szöveg aláhúzni
8. üres
9. *alkalmatlansági bizonyítvány* aláhúzva
10. üres
11. M. Kir. 1. Közérdekü Munkaszolgálatos Zászlóalj pótkeret
12. „MK” zs. oszt. nyert. nem tényl. viszonyba helyezve
13. Szentendre 31/915. kiállítva 1943. január 11.
14. *Ideiglenesen távol* nyomtatott szöveg, aláhúzva, utána kitöltve: Budapest.

Ezeket miheztartás végett irtam le, mivel az okmányok nálam vannak. Hogy érzed magad? Barabás dr. azt mondta

ma nekem, hogy tegnap nálad volt, emlitette, hogy a vizsgálati indítványt már eljuttatta hozzád. Igaz? Be fogunk nyujtani egy kaucios kérvényt. Légy türelemmel, a jó Isten meg fog segíteni! Hallom, hogy szerdáig talán befejeződnek a vizsgálatok az ügyben. Sajnos, mivel a többivel egybe megy a vizsgálat, azért oly hosszadalmas. Bartháné mindent elkövet és Miklós még nincs otthon, nehéz hazajönnie onnan. Diósi Laciról és Binéterről még semmi hir, csak a Vöröskeresztől, ami annak idején jött, hogy eltüntek. Schwébel Mendiről az a hir jött, hogy idegbeteg lett és nem lehet ráismerni, már 14 hónapja nincs otthon.

Hidd el nekem, olyan sok a bánat és gond s ezért vigasztald önmagad, nyugodtan várd be a fejleményeket. Majd a jó Isten Téged is meg fog segiteni és kisül az, hogy már itt a szabadulás órája részedre!

Mindannyian jól vannak otthon. Voltam a vizsg. bíró Úrnál, most először kértem tőle rendkivüli beszélőre engedélyt, azt mondotta, hogy „sajnálatomra azt nem adhatok, mivel voltak ez ügyben szereplők között olyanok, kik jóságommal visszaéltek és ezért, illetve másokért magának sem adhatom meg.”

A soros vasárnapon majd találkozunk. Kedden valószinüleg behozok fehérnemüt részedre. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

Feladó: Wézel Teréz [1944.] márc. 14-én kedd
Budapest, Király u. 17.

Kedves Sanyikám!

Megkaptam értesítésedet s utasításod szerint járok el. Ma megtudtam, hogy szombat délelőtt 10 órakor, azaz 18-án áthoznak ide benneteket s kihirdetik a vizsgálat befejezését.

Én is ott leszek Józsival. Ma Jenővel elmegyünk délután dr. Barabáshoz a kérvény benyujtása végett, én is ottan akarok lenni, amikor benyujtja azt. Ne hidd, hogy Barabás befolyásolhat, mindegyik egyforma kb. A blankettát a beküldött, azaz leirott adatok szerint töltsd ki, mert azokat Jenő az okmányokból diktálta le. Én csak a kérdéseknek számát irtam le és a választ reá, mert már láttuk a blankettát. Majd te is rájössz!

Papa hál Istennek jól van, jobban néz ki, mint betegsége előtt. Már ki is jár. Ne busulj. A jó Isten majd megsegít téged is.

[Teréz]

Markovitst küldöm. Lukáccsal is fogok beszélni. Rendkívüli engedélyt nem kaptam.

[Feladó: Wézel Teréz] [1944.] március 15.

*Kedves Sanyikám!

Miután megtudtam, hogy Barabás még mindig nem adta át a vizsgálati indítványt, borzasztó dühös lettem reá. Már 4 héttel ezelőtt azt mondta nekem, hogy ő maga vitte be neked személyesen. Jenő is velem volt kedden nála, és hallotta, hogy mit mondtam neki erre vonatkozólag; alaposan megmondtam véleményemet! Végre bevallotta, hogy a lakásán van s pénteken tudja csak átadni nekem, hogy hozzád eljuttassam. Látod, ezt azért nem tételeztem volna fel róla, hogy ennyire hazug s pimasz legyen egy védő!

S különben is, vajjon mért csapott be, hogy átadta már Neked a vizsg. indítványt, és a végén kisült, hogy máig sem adta át?! Nagyon nem tetszik nekem az ilyen inkorrektség! Ha péntek reggel át nem adja az indítványt nekem, akkor azonnal más ügyvédet veszek fel, legfeljebb őt is meghagyom és majd az érdeme szerint lesz egyszer honorálva. – Már arra gondoltam, hogy nincs-e valami összejátszás mással – mert ilyen kávéházi töltelékről mindent el lehet várni – s nem akarta, hogy te lásd, mi a vád ellened tulajdonképpen? Én kedden a vizsg. bíró Úrnál voltam s elpanaszoltam, hogy az ügyvéded még eddig nem adta át neked a vizsg. indítványt, hogy lásd, mi van ellened. Erre ő azt mondotta, hogy ő neked megmondta, hogy mivel vádolnak s különben is szombaton befejeződik a vizsgálat s akkor mindenki betekinthet az aktákba.

Még ha fel sem világosítottál volna, mindent jól tudunk a kaucio jelentőségéről s az meg is lesz, arra gondod ne legyen!

A házat elfogadják-e, azt is megérdeklődöm e napokban. Marcelltől semminemű segítséget, még amely néki egy fillérjébe sem kerül, nem várhatunk azért, amit te óhajtasz tőle. Régen voltam nála, és szóltam róla. Őneki nincs összeköttetése, ő nem tud szerezni stb. Kíváncsi volnék, hogy milyen választ ád majd a fakereskedőnek! Jenővel majd felmegyek v. összejövünk, hogyha majd Józsit értesítette telefonon ez a fás.

Vigyázz a szívedre, nehogy, Isten ments, még rosszabbodjék a betegséged. Légy nyugton s türelmes s egy pillanatig se képzeld, hogy te elhagyatva vagy. Amit csak lehet, mindent el fogunk követni érdekedben s a jó Isten segítségével kiengednek, mert rájönnek, hogy te ártatlanul ülsz ottan.

Igazad van, hogy mindenki ügye más és más s eddig sajnos hiába lett volna bármit is csinálni. Ezután azonban már inkább van kilátás fordulatra. Én meg tudlak érteni, mert onnan bentről nézve ugy néz ki, mintha künn a hozzátartozók nem törődnének, ez azonban egy sajnálatos, nagy tévedés! Egyszerűen eddig igy kellett legyen s nem ment másként.

Légy nyugodt, pontosan utasításod szerint járunk majd el s ne izgasd magad feleslegesen, hogy még betegebb szívvel kerülj ki onnan! A jó Isten rajtad is meg fog könyörülni nemsokára. A címek megvannak s majd elmegyek hozzájuk, amint aktuális lesz. 10.000 p. Hamlet ád és 5.000 kapunk majd, ha kell az ékszerre a zálogban. De úgy is hallottam, esetleg kautió nélkül fognak egyeseket szabadlábra helyezni. Bár a jó Isten adná, akkor te biztosan benne lennél. Ha a házat elfogadják, szíves örömest odaadjuk. Én e napokban erre nézve is fogok tudni választ. Barabás ugy mondja, hogy nem, én másnál megérdeklődöm, mert rá nem adok!

Ha szükséges lesz a pénz, én leutazom Hamlethez direkt; légy nyugodt, mindent megteszek éretted. Nincs az az áldozat, ami sok volna nékem éretted hozni, csak bízd reám; mindent elkövetek!

Fibinek ne irj, hogy panaszkodtam reá, nem akarok most vele semmiféle mókákat. Küldött most P. 500, egészen megvoltunk lepve! Reánk ne legyen gondod, kíméld magadat, mi hál Istennek rendesen megvagyunk. Papa s Mama egészségesek. Papa jobban néz ki, mint betegsége előtt; nem kellett volna sirnod, mert ha tudom ezt, el se mondom néked. Nyugodj meg, nagyon jól van, már egész nap kint ül. Csak te légy egészséges s hogy örömben viszontláthassunk nemsokára.

Azt gondolom, hogy meg vagy elégedve, éppen eleget irtam. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

•

Kedves Fiam!

Nem tudom, megkaptad-e a múlt héten irt levelemet, melyben megirtam neked, hogy milyen nagyon beteg voltam. Két orvos kezelt, és hogy jobban vagyok, Istennek hálát adok.

A mai soraimmal pedig tudtodra adom, hogy most már teljesen jól vagyok, már az üzletbe bemegyek, pedig nincs fűtve. Sokszor nem tudtam felőlem, és ha magamhoz tértem, felőled érdeklődtem. Most már csak egy kívánságom volna, hogy tudnék aludni. Kilenc hét alatt fájdalmaim miatt nem birtam aludni és igy leszoktam az alvásról.

Légy türelemmel, az érdekedben mindent megteszünk. A gondolataim csak nálad vannak, megsegít a Mindenható; kér-

lek, légy türelemmel. A mama jól van, már szeretne téged látni. Fibi küldött P 500-at. Ujságolnivalót, ami téged érdekelne, nem tudok. Ujból kérlek kedves fiam, légy türelemmel, a Mindenható megsegít.

Ölel hű apád

Wézel Mór

Ujból figyelmeztetlek, hogy B.-nek felmondunk, vagy esetleg melléje még egy ügyvédet fogadunk. Egy néhány napon belül az ügyvédi ügyet rendezni fogjuk, ez ne csináljon neked gondot.

[Teréz]

Feladó: Wézel Teréz 1944. március 22. szerda
Piliscsaba

Kedves Sanyikám!

Innen Pestről irom ezen lapot. Megüzentettem Józsáéknak, hogy nálunk minden rendben van s jól vagyunk.

A Jenőhöz irott lapodat megkaptam. Inkább Józsiékhoz címezd postádat, mert jobban utba esik nékem, ha bejövök. Reméljük, jól érzed magad, ne izgasd magadat. Azért voltam ma benn, mert a mai napon adta be Barabás a kérvényt végre. S igérte, hogy holnap v. holnapután bemegy hozzád. Remélem, meg is tartja szavát. Ha bemegy hozzád Barabás, szólj neki, ne felejtse el a fellebbezést beadni. A mostani, további letartóztatásra vonatkozik ez a fellebbezés; azt mondja, hogy elintézte.

Ne légy türelmetlen édesapám, ajánlom nagyon neked! Meglásd, a jó Isten meg fog segíteni, bízzál erősen benne. Ne légy bárkivel ottan benn közvetlen, mert nem ismered, hogy kik voltak idekünn. A Szondi utcai fásnál voltam, de nem tudtam beszélni vele, el van utazva. Jól vagyunk. Csókolunk.

Teréz

Papa levelét megkaptad?

[Feladó: Wézel Teréz] [1944. március 23-24. körül]

Kedves Sanyikám!

Mellékelten küldöm végre a vizsgálati indítványt, melyet Barabásnak már éppen 5 hónap előtt kellett volna hozzád eljuttatni, sajnos ő mindig csak áltatott engem, hogy majd beadja v. beadta már. Ez természetesen az első, ebből láthatod, hogy Miklós milyen módon akar saját magán segíteni, illetve könnyíteni; sajnos úgy, hogy téged belemárt ártatlanul. Ő mint ügyvéd vállalta az ügyeket, és ő vette fel a pénzt a kliensektől s te még csak fizetést sem kaptál, hanem kisegítetted csupán, és téged óhajt ártatlanul belemártani. Mondhatom Neked, ez a leggyalázatosabb dolog, amit egy ember elkövethet.

Piszok ember Barabás is, hogy visszatartotta a vizsg. indítványt s nem tudtunk beletekinteni, mert sajnos elég sulyos ezek szerint a vád. A legszivesebben Barabást elejteném, ha csak egy mód lesz reá, szeretnék egy más ügyvédet részedre felvenni. Mert kételkedek benne, bár mások is panaszkodnak ugyanily módon ügyvédeikre.

Remélem, megkaptad Papa levelét. Az említett menyasszonnyal legközelebbi alkalommal meg fogok ismerkedni. Majd a szőrmeszalonba is elmegyek megbeszélni mindent. Marcell barátja nem jelentkezett telefonon, majd én felhivom, hogy mikor fogad.

Légy türelemmel édesapám, sajnos itt künn sem rózsás a helyzet. Kossuth apánk imádkozzon a mi drága hazánkért! Meg kell hallgassa őt Istenünk.

Szeretettel csókolunk.

Teréz

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] Bp, [1944.] márc. 26-án
Budapest, Király u. 17. I. e.

Kedves Sanyikám!

Jenőhöz címzett lapodat megkaptam, ezután inkább Józsiékhoz címezd a postát! Ügyesebb nekem!

Csodálom, hogy Papa ajánlott levelét nem kaptad meg s ugyancsak utána a régen kért vizsgálati indítványt is ajánlva küldöttem a múlt héten! Hallom, hogy pénteken nem kaptad meg ebéded, nagyon sajnáltalak, majd az irodán jelentést teszek. Volt más ennivalód? Tartsál mindig tartalékban valami ennivalót, mert a légó miatt esetleg nem kaphatod meg idejében az ételt.

Az említett dr. Bodónál és dr. Vinczénél, Székelynél stb. összes címeknél jártak Erzsiék, de sajnos semmi remény egyelőre. Amint mondom, és mindenki üzeni, most ottan benn lehetsz a legnyugodtabban. Gyöngyi és Blumenthal visszakönyörgik most magukat. Hidd el, hogy most ez lett a helyzet. Én beszéltem Gyöngyi és a másik [Blumenthal] hozzátartozóival s ők is üzenik, hogy légy benn türelemmel.

Akik ma ottan vannak, érezhetik magukat a legbiztonságosabb helyzetben.

Lilly irta, hogy ha majd aktuális lenne a kaucio, arra ne legyen gondunk, mert apja feljön akkor a pénzzel, de a jelenlegi helyzetben nem szükséges. A veszedelembe való zuhanás lenne a kaucio letétele jelenleg. – Te mondottad, mikor átvittek, hogy a kérvényt elfogadták; majd holnap megtudom.

Még itten vagyok Pesten. Jenőéknél vagyok bejelentve.

Még nem tudom, mikor utazom haza. Otthonról mindennap értesítést kapok. Jól vannak.

Hogy ne felejtsem, a betegség meg van említve. Jól tudják, hogy Fibi testvére beteg, mindenütt ki lett hangsúlyozva, erre nézve az a helyzet, hogy nem veszik figyelembe e téren. Légy türelmes, mint a többiek is édesapám, ne nyugtalankodj. Az ember sohasem tudja előre, hogy a rossz mire lehet jó! Vigyázz egészségedre. Majd közeledik Isten segítségével a szabadulás is.

Ne légy bárkivel közvetlen, mert te nem tudhatod, hogy miért is vannak benn. Az említett vőlegénytől óvakodj! Csókollak sok szeretettel.

Teréz

Már tudom, hogy a kérvényt elfogadták.

Feladó: Koffler József [Wézel Teréz] 1944. márc. 29-én
Budapest, Király u. 17.

Kedves Sanyikám!

Megirtam haza, hogy te nem kaptad meg eddig Papa ajánlott levelét. S ezért irattam vele, hogy lásd, hogy hál I. egészséges. Remélem, te is jól vagy. Megkaptad a vizsgálati indítványt? Én még itten vagyok. E héten ez a 3-ik lap, amit küldök. A fakereskedő el van utazva. Kerestem őt 2-szer.

Légy türelmes! Majd bejön az ügyvéd, amint lehet. Csókol sokszor

Teréz

Ha bemegy az ügyvéd, kérd te is a vizsgálat kiegészítését, mert mindenki kéri, bár ezt én már szóba hoztam neki. Ugyszintén az ujabb vizsgálatból eredő vallomást küldje be neked! Én naponta, míg itt vagyok, felmegyek s ezt szóvá teszem előtte.

•

Kedves Fiam!

Én irtam neked egy hosszú ajánlott levelet, hogy miért nem kaptad meg, nem értem. Megnyugtathatlak, hogy már egészséges vagyok. Légy nyugodtan, a Mindenható megsegít.

Ölel és csókol apád

Wézel Mór

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] Bp, 1944. ápr. 18-án
Budapest, Király u. 17.

Kedves Sanyikám!

Kívánságodat teljesítettem. Ma bevittem a fogházirodába az iratokat s a Főfelügyelő Úr volt oly szíves átvenni a cenzurázás végett, sajnos azonban a te vallomásodat nem küldhettem el s pedig Barabás hibájából, mert nem irta ki. Holnap felmegyek s megkisérlem, hátha megengedik nékem, hogy kiirjam, miután ügyvéded jelenleg nincsen. Amint megkapod, meggyőződsz arról, hogy Miklós mint igyekszik kimosakodni a te hátrányodra. Ne izgasd magad, s ne búsulj, a jó Isten nem fog elhagyni, előbb v. utóbb minden tisztázódni fog. A v. bíró Urak mindenre rájönnek s ártatlanságod ki fog derülni. Jól tudom, hogy nehéz kivárni, mivel sajnos lassan megy az ügy. Még egy kissé várunk, aztán okvetlen felveszünk egy ügyvédet. Krausz ajánlja dr. Köpeczi-Boocz nevű ügyvédet. Jenő azt mondja, hogy jó hire van, jelenleg százados hadbíró s a rendőrségen v. fogalmazó. Ma irtam róla Fibiéknek. Amint válaszolnak, felveszem v. esetleg mást.

Vigyázz magadra! Otthon jól vannak. Te láttad Marcellt? Barabást nem láttad ottan? Felesége szegény keresi 3 hete [Marcellt], de nem találja sajnos. Még abban a fehérnemüben van, mint ami rajta volt.

Csókollak szeretettel.

Teréz

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] [A bélyegző alapján1944. IV. 23.]
Budapest, Király u. 17.

Kedves Sanyikám!

Nagyon sajnálom, hogy tegnap nem beszélhettem Veled. Most hallom, hogy ide áthoztak. Valószinüleg én fogom az ebédet hordani részedre. Barabás már biztos, hogy ottan van. Csókollak.

Teréz

•

Kedves Fiam!

Mi hála az Égnek egészségesek vagyunk. Ujságolnivalónk nincs, ami téged érdekelne, talán az, hogy egy szobát [a német] századirodának, egy szobát és konyhát pedig egy törzsőrmesternek rekviráltak, nekünk egy szoba jutott. Nem is bánom, igy legalább biztonságban vagyunk a csőcselék ellen. A mamádnak az uj épületben lesz a konyhája. Kassay holnapra igéri, hogy eljön beállítani az ajtót és ablakot. Hogy hová rakjam a bútort, nem tudom.

Ölel és csókol és jó egészséget kíván apád

Wézel Mór

Feladó: Wésel Fülöpné Szászrégen, [1944.] IV. 24.
Szászrégen, Város Vége 7.

*Sanyikám édes!

Ne haragudj kisapám, hogy nem irtam – de lehetetlen volt! A mult héten költöztem; igaz, hogy az hamar ment, mert három óra alatt üres volt az egész lakásom – látod, milyen ügyes vagyok! Most már az uj címemre irsz majd. Kaptam egy szobát apánál, most oda irjál.

Kicsi fiam, örülök, hogy jól vagy – jobban, mint mi! Irjál szívem és légy türelmes és légy nyugodt – bár volnék én is az, de sajnos nagyon gyenge vagyok. Fibi pedig miután egész nap otthon ül, szintén nem valami nyugodt és türelmes! Azt az üzemet, ahol ő dolgozott, lefoglalták, ugyhogy neki most felmondtak. Nehéz mindenkinek, neked sem könnyű – de könnyebb!! Sajnálom Terit, megértem, milyen rémes lehet neki. Az öregektől ma is kaptam levelet, tegnap lapot; felváltva irnak, hol a mama, hol a papa. Egészségesek, és csak ez számít!

Sanyikám légy türelmes! Ne izgasd magad fölöslegesen. Viki jó, egészséges, nő, fejlődik és a játék az, ami érdekli.

Sanyi édes, tudod, hogy innen a nagybátyáim mind bevonultak – de ők irnak rendesen.

Csókollak. Lili

•

Drága Sanyika! Mindig magára gondolunk. Remélem, Isten megsegíti.

Öleli Hamleth

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] 1944.IV.24.
Budapest, Király u. 17.

*Kedves Sanyikám!

17-ről kelt lapodat megkaptam. Örülök, hogy hál I. jól vagy. Voltam Lukácsnál, de jelenleg el van utazva, majd még felkeresem.

Holnap valószinüleg megkapom a te vallomásodat s akkor azt is eljuttatom Hozzád. Remélem, Mamáékét és az én lapomat is azóta megkaptad. Voltam ma egy helyen, hol személyesen ismerik dr. D. ügyvédet; óvtak tőle, nehogy felvegyük, mert egy roppant lelkiismeretlen ember s szeret inni ráadásul. Tehát ezt verd ki a fejedből. Dehogy is igaz, hogy dr. V. neki akarta ügyét átadni, szó sincs róla! Dr. V.-nével már régebben megismerkedtem s ezt megérdeklődtem nála. A kauciós kérvény végett ma nem tudtam meg semmit, mivel éppen légó volt, holnap ujból megyek ez ügyben az ügyészségre. Lapodat elküldtem Hamlethez a kaució végett. Ami kijárnivaló van, azt én jobban kijárom, mint az ügyvéd s egyelőre ráérünk, mert eddig még egy sem vett fel másikat.

Kár, hogy nem érted azt meg, hogy sok ember szeretne olyan biztonságban lenni mint te ottan vagy. Mert ha csodálkozol is, a helyzet most ez. – Légy türelmes s ne izgasd magad. Bízzál a jó Istenben s imádkozz szorgalmasan. Meglásd, hogy minden jóra fog fordulni s Isten segítségével ujból szabad ember leszel.

Nagyon kérlek, légy türelmes s vigyázz egészségedre.

Csókol sok szeretettel

Teréz

[Feladó: Wézel Teréz] [1944. május 2-3. körül]

Kedves Sanyikám!

Remélem, jól vagy. Éppen az imént hallottam, hogy ideát hoztak. Csókol szeretettel

Teréz

Lukács el van utazva. Sipos után még nem érdeklődtem.

•

Kedves Fiam!

Nővéred értesített, ki veled vasárnap beszélt, hogy jó szín-ben vagy. Ezzel az értesítéssel nekünk örömet szerzett.

Szegény Klein Sanyi Oroszországban van. Mi megvagyunk, csak sajnos, hogy nekem bajom van a fül dolgában, nagyon gyenge a hallásom. Teréz panaszkodott rád, hogy nagyon türelmetlen vagy, pedig az ellenkezője rádférne jobban. Kérlek, ne légy túl okos, mert rá fogsz fizetni, hallgass Terézre.

Sajnos az üzletben lévő áru zár alá lett véve. Majd megsegít az Isten minket, hogy valahogyan elleszünk.

Csókol apád

Wézel Mór

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] [1944.] május 5-én
Budapest, Király u. 17.

Kedves Sanyikám!

Örülök annak, hogy vasárnap jó színben láttalak. Hálás vagyok a Mindenhatónak, hogy végre már Te is nyugodtabb vagy s megérted azt, amit az idő és sors mindannyiunknak juttat.

Légy édes öcsém türelmes, meglásd, a jó Isten még szép napokat fog Néked ajándékozni s vedd tekintetbe, minden nap közelebb vagy a szabaduláshoz, ezen remény adjon Néked lelkierőt s kitartást! Amint említettem, nálunk volt a századiroda beszállásolva, az egyik irodista tifuszt kapott s most lepecsételték a szobát s más községbe lettek elhelyezve. Papáék sajnálják, mivel nagyon jómodorú tisztek voltak. Az ebédlőbe egy őrmester házaspár lett elhelyezve, és a régi konyhát szintén ők kapták; úgy hallom, szolid emberek. Csak az udvari hálót kaptuk a fürdő mellett és a mosókonyhát, rászereltek ajtót s ablakot s azt használhatjuk konyhának. Fürstök és Gajdusek is kapott lakókat. Tinnyei Alt s Knöpflerék asszonyostól nincsenek odahaza. – Schönek lám, hogy milyen korrekt, telekürtölte az egész falut, hogy összejött Veled! Most szabadult.

Az iratok a vádtanácsnál vannak; ha visszakerülnek rendeltetésük helyére, csak akkor irathatom ki a vallomásodat s a Reád vonatkozó többi részt is, hogy beküldjem. Kérlek, kérj engedélyt egy kispárnára s lepedőre. Ha kell takaró, úgy kérj arra szintén, de csak azt a nagy nehéz takarót adhatom be, mely Erdélyből való. Jobb volna, ha a takarót nélkülözhetnéd, mivel ennek oda vitele ügyetlen.

Megkaptad Papáék 2-ik lapját is? Az ebédcédulára nem irok, te se irj, mert aprehendálnak s le is tépik. Irj levlapot. Mi kéne?

Csókollak szeretettel:

Teréz

Leó megnősült. Markovitscsal beszéltem.

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] [1944.] május 29.
Budapest, Király u. 17.

Kedves Sanyikám!

Nagyon boldogak Szüleink, hogy te jól nézel ki s egészséges vagy. Mama igen örült, hogy végre látott téged.

Érettünk te ne nyugtalankodjál! Ha semmiből kell éljünk is egy jó ideig, a jó Isten mellettünk lesz, nem fog elhagyni! Nem kell kölcsön Kassaitól, sem mástól. Légy türelmes s érettünk, kérlek ismételten, ne gyötörd magad. Te jól tudod, hogy mi örökké beosztással éltünk, szerény keretek között, igy tehát a mostani körülménybe is bele kell törődnünk s megadással vállaljuk uj sorsfordulónkat.

Szeretnék valahol elhelyezkedni v. Sári; csak egy helyezkedhet el, mivel szüleinknek egyikünkre szüksége van és az ebédhordást is el kell intézni.

Fülöpékről sajnos 4 hete semmi hir. Irtam Vargának, de máig még válasz nem érkezett tőle. Nagyon szeretném őket onnan felhozatni, de sajnos nem kapok életjelt felőlük. Abafájáról irtak utoljára. Kinél érdeklődhetnék felőlük Vargán kívül? Nem ismersz valakit ottan?

A B.T.K. könyvet visszakaptam, a (…) könyvet nem adtad ki? Most ujra beadtam két könyvet. Vigyázz rájuk, mert kölcsön kaptam! A ruhát előbb tisztítani kell, a cipőddel egyszerre beadom. Vigyázz magadra. Csókolunk.

Teréz

[Feladó: Wézel Teréz, Budapest] [1944. június 6. körül]

Kedves Sanyikám!

Már várjuk a vasárnapot, hogy lássunk; Sárival jövök. Ha Papa teljesen jól érzi magát, őt is elviszem. Ujság nálunk nincs, telnek a napok. Arnus bevonult és a többi csabai mind 48-ig [48 éves korig]. Miczkiék is itten benn vannak. Paxián, Kollár, Kassai, Gáspár Ferenc, Bélik Márton Tót utcából üdvözöltetnek.

Csókolunk mindannyian.

Teréz

Csak Kofflerhez címezd a postát!

•

Kedves Fiam! Hála a jó Égnek, az arcomon lévő daganat kezd javulni. Alig várom, hogy lássalak. Addig is csókol apád

Wézel Mór

[Feladó: Wézel Teréz, Budapest] 1944. junius 18-án

Kedves Sanyikám!

11-ről kelt lapodat megkaptuk s örülünk, hogy jól vagy s jobb helyzetbe kerültél. Fibitől 12-én érkezett egy lev. lap, melyben irja, hogy 1 hónapja van bevonulva s most megengedték a levelezést. Józsihoz irt, mert nem tudta, hogy mi merre lehetünk. Átutazóban látta családját s apósáékat a vagonból. Szerinte – illetve úgy hallotta – Csepel, Kenyérmező v. Kassára vitték; értesültünk, hogy egyik helyre sem kerültek. Az erdélyiek részben Katowitzba s Waldseeba kerültek. Te erről ne irj neki!

Könyörgök, hogy ha családját Jenő v. Józsi valahol meg tudná találni, úgy juttassanak élelmet, ha lehetséges, nekiek. Sajnos bárhol is vannak, csak a jó Isten tehet érettük valamit s ember fia nem. A jó Isten irgalmazzon s könyörüljön meg rajtuk!

Drága Sanyikám, bárhogy fáj a szívünk, tehetetlenek vagyunk, nem tudunk semmit róluk s nem lehetünk segítségükre. Jenő összes testvérei s ugyszintén Koffler Rózsi s akit csak ismersz erdélyi rokont, egy sem ad életjelt magáról ez ideig. Esetleg ha már biztos helyen lesznek, talán megengedik az irást részükre. Fáj borzasztóan, hogy ezt meg kellett irjam, de nem akarlak áltatni. Mindig kérjük a jó Istent, hogy ajándékozzon meg még azzal a boldog órával, hogy az életben még örömben s családi körben együtt élhessünk. Nem kérek semmi mást a sorstól! S mégis milyen nagy kívánság ez.

Paxián a legtöbb üdvözletét küldi Neked. Gáspár Ferenc, Kollár, Tót utcai Bélik M., Prihisztálék, Kassai mind üdvözöltet.

Már többen meglátogattak s mind velünk érez. Amikor az embert a sors üti-veri, olyankor balzsam a jó emberek vigasza.

Azt irod, hogy mért nem kértünk leltárt? Kértünk, de nem adtak s a többieknek sem. Mindenünk ott maradt, a község elöljárósága mindent leltározott önmaguknak, és a mosókonyhába, kamrába be lett minden rakva és lepecsételve hatóságilag.

Szavamra, nem sajnálok semmit. Olyan hidegen hágy minden! Édes Vikicki, hogy várta a szép májust, de borzasztót ért el. Vajon hogy és hol lehet? Emlékszel, amikor mondta: én mindig akarok élni! Istenem, de szerencsétlenek most. Fogjuk még látni azt a bájos arcát? Nem tudjuk, mit hoz a holnap. Vigyázz magadra, légy istenfélő, ez a vigaszunk! Csókolunk szeretettel. Vasárnap viszontlátunk Mamával.

Teréz

Papa jobban van.

Megjegyzés

Kenyérmező: A zsidók félrevezetésére, megnyugtatására használt helységnév; a deportálások idején a zsidók számára ez lett volna az állítólagos végleges úticél.

Waldsee: A nácik által kitalált helységnév a még itthon lévő, deportálandó zsidók lecsillapítására. Az Auschwitzba érkezett zsidók közül ugyanis sok embert az elgázosítás előtt arra kényszerítettek, hogy ezzel a helységmegjelöléssel írják meg haza, hogy jól vannak.

[Feladó: Wézel Teréz] [1944] junius 26-án
Budapest, Király u. 17. I. e.

Kedves Sanyikám!

Borzasztóan sajnáljuk, hogy nem találkozhattunk Veled vasárnap, s hallom, hogy nem lesznek beszélők. Fájdalmas; de ha ugy lesz, bele kell törődni.

A koszttal is szigorúbb lett. Ugy mondták a beadásnál, aki 2 óráig el nem hozza, annak nem veszik be. Sajnos csak 2 órakor léphetünk ki zs. a kapun, míg oda érek, egy negyedóra villamoson legalább, s ottan már nem veszik be. Előfordult gyakran, hogy fél 3-kor, sőt később is elfogadták, ha valaki késett, de most beszüntették. Én mindennap fél kettőre ottan voltam, most azonban ez lehetetlen.

Drága Sanyikám, ugy szomorkodunk, hogy esetleg megszűnik az otthoni koszt. Ma délben p. u. mással küldtem, akitől csak nagy nehezen fogadták be, azzal az indokkal, hogy az emberek ne idegennel hozassák. Hiába, ha 2 óra után már nem fogadják be! Ha tudnám Sanyikám, hogy te egészséges vagy, úgy nem búsulnék, de sajnos ilyen szívvel a koszt volt még az, ami éltetett. Én még megkisérlem 1-szer, hogy bevegyék, mert ugyanakkor vásárolni is kell járni, 2–5-ig. Talán lesznek olyan jó emberek, kik megkönyörülnek rajtunk. Ha, Isten ments, nem veszik be, úgy sajnos kénytelen lennék felmondani. A megpróbáltatások naponta ütnek s érnek; nem szabad zúgolódnunk, mert az Istennek nem tetsző! S megnyugvással kell viselnünk sorsunkat. Egy-egy jó szó gyógyír a mi sivárságunkban s hál Istennek, vannak még megértő jó lelkek is.

Drága Sanyikám! A 18-án délben beadott fehérnemüt megreklamáltam. Irtam a Főfelügyelő Úrnak. Te előtte a beszélőn mondtad, hogy többet küldjek be, mert hátha nem lehet beadni s 3 drb.-ot adtam be mindenből s ez elveszett sajnos. Most, amikor pótolni nem lehet, mivel nincs az embernek tehetősége hozzá, akkor történik ilyen kár.

Fibi ujból irt, szegény szerencsétlen nem tud még semmit a családjáról. Küldtünk 100 p. és egy 5 kg-os csomagot, ruhanemüt s kis ennivalót. Azt irta, hogy le van rongyolódva, valószinüleg már csak az volt neki, ami a testén van s ez lerohadt a munkában róla. Azt irja, hogy te vagy a legjobb helyen. Csak azt kérem a Jó Istentől, hogy még lássuk egymást. Imádkozz mindannyiunkért szeretett jó testvérem. Viseld türelemmel sorsodat. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

A szennyest most mikor adhatod ki, ha nem lenne beszélő?

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] [1944.] junius 30.
Budapest, VII. Király u. 17. I.

Kedves Sanyikám!

25-ről kelt lapodat örömmel vettük s örvendezünk, hogy hál Istennek egészségileg jól vagy most. Elképzelheted, hogy mi is bánkódtunk a beszélő elmaradásáért. Rendkívülit nem kapott egyikünk sem, hanem Isten akaratával, vasárnaphoz egy hétre találkozunk. A szennyest ekkor hozd magaddal. A 18-ikit megreklamáltam s tudomásul veszem, hogy a fehérnemüt megkaptad, melyet vasárnap beadtam.

K. Sanyikám ne légy türelmetlen, amire te készülsz kijöveteled után, ezerszer rosszabb mostani helyzetednél! Jenő és mindenki üzeni, hogy légy türelmes s törődj bele Isten akaratába. Meglásd, majd idővel te is rájössz. Diósi Sanyi Borban van már (Jugoszlávia), holott betegen, tüdőcsúcshuruttal kellett bevonulnia, lázasan. Klein Sanyi a fronton s régen irt. Krausz Géza szintén elkerült az orosz frontra. Akit csak ismersz s elképzelsz, egy sincs már otthon. Fürst Arnus és Jenő stb.

Meg tudunk édes jó öcsém érteni, de hidd el, ennek dacára sokan cserélnének Veled! Majd I. segítségével egyszer te is szabad ember leszel s ne izgasd magadat felesleges módon! Ne hagyd bebeszélni magadnak a lehetetlenségeket, a rendőrségi kikérés még fenn van tartva, megérdeklődtem. Mindenképpen maradj türelmes. Kertész és Blumentahl is bent vannak még! Miklós a Pv.-be lett átküldve.

Mi vigyázunk magunkra. Csak te légy nyugton és egészséges, akkor megfeledkezünk minden földi rosszról és boldogak

leszünk e téren legalább. Kérvény beadását függőben hagyjuk, személyesen beszélünk róla. Ne ülj fel senkinek. Enyhült Menüche néni haragja kissé! Hál Istennek, ujból hordhatunk kosztot! Isten áldását kérjük arra a nemesen érző szívre, ki ezt ujból megengedte.

K. Sanyikám hétfőn Jenővel megyek egy hadiüzembe, meg van igérve, hogy felvesznek esetleg. De míg 11–17-ig lehet csak künn járni, nem lesz lehetséges. Már hálásak lehetünk ezen engedményért is, mert 2–5-ig alig tudott az ember valamit is elintézni.

Diósi címe: Erzsébet krt. 52. sz. I. e., dr. Berend orvos lakásában. Sipos címét nem tudom egyelőre. A lapokat s W.C. papírt beadom, amikor lehetséges lesz. Lillyék még nem adtak sajnos életjelt. Fibinek e héten küldtünk 100 p. és csomagot. Kétszer irt. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] Bpest, 1944. jul. 12-én
Budapest, VII. Király u. 17. I. e.

Drága Sanyikám!

Igen örvendeztünk, hogy vasárnap viszontláthattunk. Legközelebb, ha a jó I. is úgy rendezi, Papát szeretném elvinni a beszélőre. Annyiból nehéz, hogy a sorban állni nehezére esik s bizony, azt kell, elég hosszasan. De mivel nagyon vágyik viszontlátni, egyszer elviszem.

Menühe bácsi betegsége határozottan enyhül! Klein Fridáékat a múlt hét elején vitték ki Békásmegyerre, mielőtt el kellett hagyják Újpestet, irt Arankának búcsúlevelet. Vajon mi van velük? A csabaiakat Megyerről [helyesen: Csillaghegyről] Kenyérmezőre [helyesen: Auschwitzba] vitték a mult héten. Klein Lipótné meghalt a megyeri [helyesen: csillaghegyi] gettóban. Szegény már régen szívbajos volt s miután orvossághoz nem juthatott, nem tudott megbirkózni a betegséggel.

Drága testvérem, oly sok tragédia játszódott le az életben, nem igen örülhet az ember, ha látja maga előtt nap nap után a szenvedéseket. Sanyikám, hidd el, nem sajnálok semmit, ami anyagi; egy fáj szörnyen, hogy az otthonunkat kellett elhagyjuk, azt semmi a világon nem pótolhatja. Nem törődöm, minden vesszen oda, csak az életben még egyszer Vikicit és Lilyt viszontlássuk. Az lenne egy boldogság! – A reményt nem szabad feladnunk és bízzunk benne, hogy a jó Isten, bármerre vannak is, őrködik felettük! – Nem zúgolódom, mert mindent, ami ért bennünket, Istenbe vetett hittel kell elviselnünk.

Az embereket elfogta ujabban egy kitérési láz, ezrével je-

lentkeznek vallascserére, minden meggyőződés nélkül teszik. Gyáván megfutamodnak. Holott semmi előnyük, amire gondolnak, nem származik belőle! Minden becsületes keresztény magyar ember tettüket elítéli. Mert az, aki ősei hitét cserélgeti, mint a ruhát szokás s áldozatot vállalni érette nem akar, az abszolute megbízhatatlan. Az ilyenek nem voltak jó zs. s keresztényeknek sem lesznek jók.

Grősz azt mondta „valakinek”, a kert már nem a miénk s nem hajlandó semmit belőle adni. Igaza van ugyan, de a fele termés őt sem illeti meg. De hagyjuk! Legyen most boldog vele!

Fibi tegnap irt, jól van. A P. 100 uj címre kérte, elküldtem neki. Vigyázz magadra, légy egészséges. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] Budapest, 1944. jul. 23.
Budapest, Király u. 17. I. e.

Drága Sanyikám!

Beszélő után közvetlenül irom ezen néhány sort. Dr. V.-né is megtudta, hogy az iratok miért vannak az ügyészségen. Tehát figyelmeztetett, amint megkapod a vádiratot, nehogy elmulaszd a 8 napos határidőt, azonnal adj be 2 mondatos beadványt, hogy kéred szóbeli védelmedet, azaz személyesen előadod, amit óhajtasz a védelmedre vonatkozólag! Ne mulaszd! A többi is igy fog tenni, Erzsit is értesítettem egyidejűleg! V.-né Kertész nénit személyesen értesítette, most délelőtt, az ujabban előállottakról. Tehát ügyelj!

Papa nagyon örült, hogy végre láthatott, legközelebb Mama jön. Holnapután közösen felmegyünk, ahol találkoztunk multkor. E napokban irok más eseményekről Néked. Vigyázz magadra, légy egészséges! Talán e héten találkozunk.

Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

Feladó: Koffler József Budapest 1944. VIII/14.
Budapest, Király u. 17. I. e.

Kedves Samukám!

Lapodat megkaptam, te csak nyugodtan maradj ott, ahol vagy. Gyula bátyádat internálták mindazokkal, kikkel elment.

Csókol szívből

József bátyád

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] 1944. szept. 21-én
Budapest, Király u. 17. I. e.

Kedves Sanyikám!

Beszélő után irom e lapot. Tegnap megkaptam 17-ről kelt lapodat. Jókívánságaidat köszönjük. Adja a Mindenható, hogy imáink meghallgatást nyerjenek s mindannyian boldogan együtt lehessünk otthonunkban ismét s drága Vikiékről hirt halljunk.

Hidd el, hogy ők mindent elkövettek volna, hogy feljöjjenek s megmentsék magukat e borzalmas sorscsapástól. Még álmukban sem mertek volna gondolni erre, hogy ilyesmi megtörténhet. Rágódom eleget ezen, azért is nézek olyan szörnyen ki, valósággal lelkibeteg lettem azóta. Kevés volt a te ügyed, ez még betetézte. Csak legalább egyszer adnának életjelt, hogy tudjuk, vajon élnek-e, de még ezt sem kapjuk. A svéd vöröskereszt értesített, hogy amint tudnak valamit, értesítenek.

Fibi csütörtök este utazott keresztül a Ferencvárosi teher p. udvaron Hatvanba. Értesített róla, és kért kenyeret s élelmet. Pénteken 11-kor kimentem, sajnos már nem volt ottan, este még megtaláltam volna. Képzelheted, milyen éhes lehetett, egy egész hónapja vannak uton. Kár, hogy nem utazhatom hozzá, úgy vihetnék neki valami ennivalót. Melegruhát is kér, de sajnos csak 1 csom. lehet fél évben részére küldeni.

Tehát vigasztalódj és légy türelemmel, ne zúgolódj, hogy ottan vagy benn, mert az élet itten künn nagyon megtépázott sok embert. Fibi szegény mi mindenen ment és megy keresztül! Csak vigyázz magadra, és ha kijössz, légy az, mint azelőtt. Az

olyan egyéneket, kik nem hozzád valók, kerüld!

E napokban szóról szóra minden kívánságodat teljesítem s elmegyek azokhoz. Az eredményt tudtodra adom. Senki másnak megbízatását nem vállalhatom; először is nem jól érzem magam egy idő óta és kevés az időm, mindenért sorba kell állni. Krumpli, kenyér stb.-ért. Hajszolt az életem s minden csak rajtam van. A jó Isten majd megsegít mindannyiunkat. A jó Isten adja, hogy mielőbb hazánkban boldogság és béke legyen s szeressék az emberek egymást mint felebarátok.

Vigyázz magadra, mindig Veled vagyunk gondolatban. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

Feladó: Koffler J. [Wézel Teréz] Bpest [1944.] szept. 24.
Budapest, Király u. 17. I. e.

Kedves Sanyikám!

Legutóbb irott lapodat megkaptam, melyet a beszélő előtt irtál, és a 17-ről keltezettet tegnap kaptam meg. Hallgassa meg a jó Isten kívánságaidat. Mi szintén kívánjuk, hogy a te mártiriumod mielőbb megszűnjön és boldogan közöttünk lehess mielőbb.

Sajnos Lilliékről semmi hir, ma is voltam az Omzsában érdeklődni. A megyeriek [helyesen: csillaghegyiek] is ott vannak részben künn. A jó Isten legyen mellettük s adjon kitartást s erőt s azt a boldogságot, hogy mielőbb hazajöhessenek. Reméljük, a jó Isten mindannyiunkat megsegíti s meg fog szünni egyszer ez az áldatlan élet!

M. néni virul és nagyon jól van, már nem kell diétázzon és szabad hagymát és szegedi paprikát ennie az ételben. Bár a jó ég adná, hogy teljesen jól érezze magát, illetve tartós maradjon a javulása. Szidiéket M. néni tegnap meglátogatta és a közelebb lakó rokonságot is. Nem tudom nevét annak a papnak, kit Hamlet havonta pénzzel támogatott, de valahol közel lakik, talán te jobban emlékszel reá. Barbient ha kapok, veszek. Mégegyszer minden jót kívánunk, hosszú boldog életet és egészséget s mielőbbi viszontlátást, ami Isten segítségével esedékes rövidesen. Csókolunk mindannyian sok szeretettel.

Teréz

[Feladó: Wézel Teréz, Budapest] Bpest, 1944. október 17-én

Drága Sanyikám!

Valószinüleg te is tudod, hogy most az a helyzet állt elő, hogy sajnos nem mozdulhatunk ki a lakásokból s ezért vagy már 2-dik napja koszt nélkül. Fáj a szívünk, tehetetlenek vagyunk. Hornernénak irtam, hogy fizessen be a vendéglőben kosztot részedre, és kértem, ha nekünk nem áll módunkban kimenni, úgy kérjük, ő törődjön Veled.

Drága Sanyikám! Ne nyugtalankodj miattunk. A jó Isten kezében vagyunk mindannyian és mindig védelmébe vett, s bízom benne, hogy ezután sem hágy el bennünket, különösen most, amikor életünk legválságosabb óráit éljük át.

Amennyiben kell valami, úgy fordulj hozzá [Hornerméhoz]. Címe: Verpeléti út 22. sz. V. e.

Remélem azonban a jó Isten kegye nagy, és nemsokára minden vihar elül és meg lesz óvva szép magyar hazánk minden hű fiával együtt. Ámen!

Sajnos most elmaradt a viszontlátásunk is. Ez ne fájjon, mert annál nagyobb lesz az öröm, amikor találkozhatunk I. segítségével. Imádkozz te is érettünk, hogy ez életben még mielőbb viszontlássuk egymást! Fibi még nem jött és nem irt. Nem tudom, hogy még a rákosrendezői pályaudvaron van-e.

Isten Veled és mindannyiunkkal! Szeretettel csókolunk.

Teréz

[Feladó: Wézel Teréz, Budapest] Bp, 1944. okt. 23.

Kedves Sanyikám!

Remélem, levelem (ajánlott) és lapjaimat a mult hétről megkaptad. Miért nem irsz? Vagy irtál és még nem kaptuk meg? Hogy vagy?

Egyelőre még nem járhatunk ki s ezért ideiglenesen 20 napra elő van fizetve az étkezdében a napi menü. Meg vagy elégedve s elegendő? Elővezettek? Erzsinek volt alkalma Veled beszélni? Nem tudom, hogyan lesz a vasárnapi beszélővel, ha pedig nem módosul a rendelkezés, úgy sajnos nem találkozhatunk. Azért ne búsulj Sanyikám, ha esetleg néhányszor nem találkozhatunk, majd a jó Isten valami megoldást küld, hogy még egészségben s örömben találkozhassunk mielőbb.

Ma átküldtem ruháidat, télikabátodat stb. Erzsihez, hadd legyen ottan. M. néni jól van, csak még lassan lépked, csak körbe akar járni az asztal körül fogodzkodva, de egyszer csak meglep majd rendes léptekkel.

Ha lesz mód reá, úgy vasárnap beadatok fehérnemüt; a szennyest nem tudom, hogy s kinek add ki, mert félek, hogy elvész, inkább ne adj ki semmit. Erzsi címe: Verpelét út 22. Ha kell valami, neki irj, míg én ujra gondoskodhatom Rólad. Bár hordhatnék ujra kosztot, mert ez a mód sajnos kibirhatatlan anyagilag. Az utolsó edény benn van, reklamáld, hogy el ne vesszen, vedd be magadhoz, ha lehetséges.

Reméljük, jól vagy. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

Józsi bácsi bevonult. Fibiről nem tudunk. Évi ma bevonult.

[Feladó: Wézel Teréz, Budapest] 1944. november 1-én

Kedves Sanyikám!

Nagyon sajnáljuk, hogy tegnap beszélőre nem mehettünk, nem volt kijárás, nincsen vasárnapra engedélyezve. Igy nem tudom, hogy mikor lesz módunk az összejövetelre, ha csak fent nem.

22-ről irott lapodat megkaptuk; örültünk, hogy jól vagy. Vezérnél szerdához egy hétig kifizettem a kosztot. Talán addigra ujból engedik, hogy hordhassam. Most is vinném 10-12 óra között, amikor a kijárásunk van, de nem veszik be ebben az időben, csak később, amikor ki nem járhatunk s nincs más, aki vállalná a megengedett időre. Esetleg I. segítségével M. néni rendezi, ha alkalma lesz, a kosztodat.

Különben jól vagyunk és szép csend van, h. Istennek. Vigyázz magadra! Schliach bácsi, kit Viki nagybácsija ide küldött hozzánk, felkeresett, hogy érdeklődjön felőlünk. Hál I., hogy ő jól van és ottan van. Ne aggódj érettünk, a jó Isten velünk van, aki benne bízik, azt el nem hagyja. Csókolunk sok szeretettel.

Teréz

Az étkezde a kalácsot átadta?

[Feladó: Wézel Teréz, Budapest] [1944.] nov. 2-án

Kedves Sanyikám!

Remélem, jól vagy és eddig irott lapjaimat megkaptad. Mi h. Istennek jól vagyunk. Érettünk ne aggódj!

Kedden felkeresett dr. Jobbágy ügyvéd, hogy felőlem nevedben érdeklődjön, és ő leiratta egy lapra velem, hogy jól vagyunk. Mindannyiunk nevét kérdezte, hogy meggyőződj, hogy felkeresett. Csütörtökön ujra feljött s azt mondta, hogy te megbiztad őt védelmeddel s hogy adjak neki pénzt. Nem tudom, igaz-e v. sem, én megmondtam az igazságot: sajnos nem áll módunkban most védőt felvenni, mivel egy fillér jövedelmünk sincs, sőt küzdünk a létért. Mindenki azt mondja, hogy most semmi értelme sincs ügyvédet felvenni, amugy sem. Majd ha 3-4 héttel leszel a tárgyalás előtt, akkor fog kelleni.

M. néni majd rövidesen elintézi a megbizatást, már nem halogatja az ügyet, mert érett lett. Nem akartam megirni Néked, szegény Sárit Koffler Évával együtt honv. munkaszolgálatra vitték Horányba 2 hete. Józsi is a többi férfiakkal szintén nincsen idehaza. Örülj ott létednek. Sajnálom, hogy vasárnap nem mehettem beszélőre. Gondolom, hogy a következő alkalommal, ha én nem mehetek, M. néni addig jobban lesz s ő keres fel.

A koszttal hogy vagy megelégedve? Elegendő? Sajnos nem volt más megoldás. Bár birnánk továbbra is igy megoldani, míg M. néni tehet valamit érted. Csókollak sok szeretettel. Irj!! A jó Isten legyen veled és mindannyiunkkal!

Teréz

Fibi még egy sort sem irt, amióta átutazott. Liliékről sincs hir.

[Wézel Sámuel levele a fogházból] [1944. november 3. körül]

*Kedves Teréz!

Jobbágy dr. felkeresett s megmutatta soraidat. Örülök, hogy jól vagytok, hál Istennek.

Pénzt ne adj neki s senkinek sem; az írásomra se adj! Mondd azt, hogy a főnököm fedezi a kiadásokat, aki ügyvéd s én intézkedem, hogy a pénzt átutalja. Neked pénzed nincs, mert vidékről jöttél fel s ha majd otthon leszünk, kellően honoráljuk. Sem neki, sem dr. Vidacsnak nem kell adnod pénzt.

Nem kaptam hirt Rólatok néhány napig, ezért egy illető megkérte Jobbágyot, hogy keressen fel Benneteket. Nekem csak pro forma kellett levelet irnom neki! Az ajánlott leveleidet, 23-i lapodat és az elmaradt beszélő után irt lapodat megkaptam. A jövőben irj Zobel László és Lebovics Ármin címén is: Koháry u. 9. I. e. 7.

Zobel száma: 2289/44; Lebovicsé: 2861/44.

Most pedig rátérek a tárgyra:

Dr. Bés és dr. V. hozzátartozói 10–12 között felkeresték dr. K.-t, aki mindkettőt felhívatta beszélőre. Oly ügyetlen vagy! Menj Te is fel hozzá s kérd meg: minthogy beszélőnk elmaradt, hívasson fel. Ezt feltétlenül tedd meg!

Megkaptad 29-i két lapomat? Egyet saját nevemen, a másikat Zobel néven irtam meg.

Azonkívül dr. Jobbágy, amikor lehivatott, becsusztattam aktái közé egy levelet, remélem, észrevette és feladta részedre; Müller volt a feladó rajta.

A Vezér-koszt gyatra, kár a pénzt pocsékolni, tegnap pl. 2 kis

szelet kenyeret küldött. Mire a leves ideér, fele a lábasból kifolyik, vacsorára és reggelire pedig nincs semmi, csak egy szelet sajt és a vacak tea. Csak a főzelék a hússal ér valamit, ezért azonban nem érdemes annyi pénzt kiadni, mert a kincstári alig kevesebb, de dupla annyi kenyeret adnak itt! Nagyon sok zs. kincstári étkező lett az események miatt, de ha már előfizetsz, ugy az Express étteremhez (Kohary u. 23.) fizess elő; nem drágább és többet küld. Az egyik zárkatársam onnan kapja!

Nem lehetne hazulról küldeni? Az Ibi nővérével esetleg? A rabbi, aki itt mint lengyel szerepel ugyan és keresztény zárkában van, kóser kosztot kap. Egy Grünfeld Salamon nevű zs. hozza neki mindennap, akit könnyen megtalálhatsz, u. i. az illetőnek a Kazinczy utcai templomban büfféje volt s azok a zs.-k, akik oda jártak templomba, tudják és ismerik őt s megmondják a címét. A régi címe: Damjanics u. 46., de nem biztos, hogy most ott lakik. Ő szívesen elhozná nekem is s a rabbi is örülne, ha nekem is hozná. Esetleg Te elvinnéd 10–12 között a lakására s ő onnan a rabbiéval együtt elhozná. Beszéld meg vele! Azonkívül, ha jól tudom, itt a fogházban van egy asszony, aki vállalni szokta az étel felmelegítését, ő is vállalja a beadást, ha Te oda viszed 10–12-ig. Attól ne félj, hogy elvész valami, mert a cédulán látom, mit küldesz s akkor megirom! Tehát igy valahogy meg kell oldani, mert a Vezértől nem érdemes küldetni.

Megtaláltad a tropikál kabátomban a levelet?

Ha azonban másképp nem megy s nem akarsz kincstárira beiratni, s van pénzetek, ugy az Express-től küldesd! Még akkor is jobban jövök ki, ha kincstári leszek s Te Fried Béla nevére beteszel hetenként egy-kétszer mellékcsomagot,

mintha azt Friednek küldenéd s azt itt én Tőle megkapom. Azonkívül itt cigarettáért is lehet sokat kapni s ha kincstári vagyok, hetenként speizolhatok fél kg szilvalekvárt rendes áron.

Ha pénzt még nem tettél volna be, ugy P10.- tégy le 10–12 között. Fehérnemüre nincs szükségem, itt mosatok, csupán lev. lapot, szappant küldj, ha van alkalmad, a Vezér utján is lehet. Jól tetted, hogy Erzsihez adtad a dolgaimat, a Paxián-félék hol vannak? Órát is nyugodtan odaadhatod! Rendes emberek! Most vasárnap nem kaptam tisztaságit, ne is küldj egyelőre.

Jó hírek vannak egyébként s remélem I. segítségével otthon leszünk nemsokára. Sárival mi van? Papa-Mama hogy van?

Csókol

Samu

U. i.! Kiséreld meg, hogy talán a fogház mellett lévő háznak házmestere hajlandó beadni [az ebédet] s Te azt ide hozod 10–12 között. Esetleg pénzért hajlandó.

[Feladó: Wézel Teréz, Budapest] [1944.] nov. 6-án

Kedves Sanyikám!

29-ről kelt lapodat megkaptam. Örülünk, hogy jól vagy! Nagyon örvendtek szüleim, amikor megleptem őket szombaton azzal a hirrel, hogy beszélhettem Veled benn.

Nagyon fáj, hogy a vendéglő ilyen horribilis összeg ellenében nem nyujt elegendő kosztot. Megkérem Weisznét, hogy engedje meg unokájának, hogy vigyen neked kosztot csütörtöktől; talán megteszi, ha megfizetem az utját. S ha esetleg nem, úgy az Expressznél befizetek egyelőre 10 napot, mert gondoljuk, hogy M. néni napokon belül rendbe tesz mindent s akkor ő fogja az étkezésedet finanszirozni. Én azt hittem, hogy a Vezér kosztja jó és elegendő, mivel Vajda és Blumentál már az egész idő óta onnan hordatják.

Müller „levelét" 30-ról keltezve ma megkaptam. Dr. Jobbágy, amint szombaton mondottam, itten volt. Dr. Vidacs nem volt itten, nincs is értelme, hogy jöjjön.

Én most pénzt nem adhatok Néked. Én részedre multkor P. 10-et befizettem, nyugtát nem kaptam róla, egy nagy könyvbe bevezették az irodán s én alá kellett írjam. Tehát csodálom, hogy te nem használhatod fel azt. Valamely nap megint letétbe helyezek pénzt. Nagyon szeretnék Veled vasárnap találkozni; nem tudom, lehetséges lesz-e. A kért szappant, fogkrémet beküldöm.

Tegnap, vasárnap reggel 8-tól éjjel 12 óráig sorbanállottam a Vadász utcában, végre éjfél felé megkaptam [a védlevelet]. Tévedés folytán egybe állitották ki és nem külön-külön

személyenként, holott én ugy adtam be az adatainkat. W. M. és családja, ugy szól, egyelőre ez is jó, valamely nap ki kell jöjjenek a névre szólók is. Dr. V.-né is megkapta tegnap. El nem mondhatom, leirhatatlan, hogy micsoda embertömeg áll ottan hajnaltól éjfélig. Egész beteg vagyok a sok lökdöséstől s állástól, de legalább van látszatja. Olyan rendes keretkatona kisért hazáig a [svájci] követségtől, és még egy leányt!

Ha a névre szólót előbb kapom, Sárit hazahozathattam volna, de pech volt. Egyébként szegény sokat sír ottan, amugy javult a helyzetük. Csókolunk szeretettel.

Teréz

Feladó: Diósi Jenő [Wézel Teréz] [1944.] nov. 18-án
Budapest, Szent Istvan park 3. III. e.

Kedves Sanyikám!

Hál istennek fedett helyen vagyunk. Tegnap este óta mind együtt vagyunk. Te védleveled Weisz Ibi nővére letétbe helyezte, és 20 pengőt is. Ne irj egyelőre. Mert ez még nem a végleges lakás, csak védett ház.

Fibinek Felsőgallába küldtem a védlevelet, adja Isten, hogy megkapja. Akkor visszajönne.

Csókolunk szeretettel.

Teréz

UTÓSZÓ

A piliscsabai Wézel család valamennyi tagja megérte a felszabadulás napját. Wézel Mór szervezete azonban a gettóban az éhezés és a nélkülözés következtében addigra annyira legyöngült, hogy már nem lehetett rajta segíteni; röviddel később, 1945. február 1-én meghalt.

Sarolta megmenekülésének egy epizódja igazán egyedi sajátossággal bír. Miután 1944 októberében szerencsésen túlélte a sáncások gyötrelmes megpróbáltatásait Budapest határában, a fogházban is szüntelenül szervező Sámuel és annak ügyvédei útján egy ideig a Szabolcs utcai kórház idegosztályán helyezték el, ahol kitanították, hogyan kell viselkednie nyilas razzia idején… (De az is lehet, hogy volt már ebben, mármint a razziában gyakorlata. Mert mint a Pestre bejáró szomszédok a háború után elmondták, 1944 nyarától többször találkoztak Saroltával az ellenőrzésnek sűrűn kitett Nyugati pályaudvaron – ráadásul sárga csillag nélkül! –, ahol kényszerűen elhagyott csabai házuk és a falubeliek sorsa iránt érdeklődött az ismerősöktől.)

Hazatérve Piliscsabára, Wézel Mórné Schwébel Amália és leányai folytatták az ortodox zsidó életvitelt. Bár Teréz kézimunkázással, gombvarrással keresett némi pénzt, Sámuel hosszú életük végéig nagyvonalúan gondoskodott róluk, s ennek érdekében lemondott egyetemi tanulmányainak a befejezéséről. Igyekezett visszaadni mindazt, amit letartóztatása alatt családjától és főként Teréztől kapott.

Az idősebbik fiú, Fülöp űzötten, kétségbeesetten kereste kisfiát,

feleségét és annak szüleit. Nem tudott beletörődni pusztulásukba. Kivándorolt Izraelbe, majd mint erdészeti szakember Szomáliában teljesített szolgálatot. Ott sem találta a helyét. Visonylag fiatalon, az ötvenes évei végén, 1962 körül halt meg.

Sámuel – azután, hogy 1944. november 20-án vagy 22-én ítélet nélkül szabadon engedték hosszú vizsgálati fogságából – csatlakozott a Radó-féle ellenállási csoporthoz. A szervezet tagjai üldözötteket bújtattak, hamis katonai bélyegzővel igazolásokat állítottak ki, és magukra maradt idős embereken segítettek a gettó területén. A piliscsabai községi tanácsban felvett jegyzőkönyv szerint, amikor decemberben letartóztatták a Radó-csoport tagjait, Wézel Sámuelnek oly módon sikerült egérutat nyernie, hogy svábul beszélve megtévesztette őreit.

Az *Új Élet* című lap 1979. december 1-jei száma Radó Imre fiával közölt beszélgetést. Eszerint az ellenállók Visegrádi u. 36. sz. házába 1944. december 27-én kora reggel felfegyverzett nyilasok és SS-ek törtek be. Radó Imrét és embereit a Wesselényi u. 52. sz. alatti iskolaépületbe vitték és megkínozták. Szintén ide hurcolták a Vilmos laktanyai ellenállási csoport tagjait (akik nem sokkal előbb a nyilasokkal szemben megvédtek egy zsidó árvaházat), valamint szökött munkaszolgálatosokat és egy 14 éves kislányt is, akit röpcédula osztogatásával vádoltak. Az egész akciót Kleibert Ferenc budaörsi SS-rohamvezető irányította. 1944. december 29-én mindnyájukat – összesen 81 embert – kivégezték, ezután a holttesteket a Duna-partra szállították, és a vízbe dobták.

Ez lett volna a sorsa Wézel Sámuelnek is.

Piliscsaba, 2009. október

Platschek Sándor

EMLEKNAP.

ALKALMI BESZÉD

MONDOTTA

AZ 1848. ÉVI MAGYAR ALKOTMÁNY 50 ÉVES JUBILEUMA ALKALMÁBÓL

DÉVÁN, 1898. ÉVI ÁPRILIS HÓ 11-ÉN

WÉZEL-DIÓSI SÁMUEL.

A tiszta jövedelem a „Poel Czedek" egylet javára esik.

DÉVA,

Hirsch Adolf könyvnyomdája 1898.

A piliscsabai Wézel Mór fivérének, a dévai főrabbinak egyik ünnepi beszédéből készített kiadvány címlapja

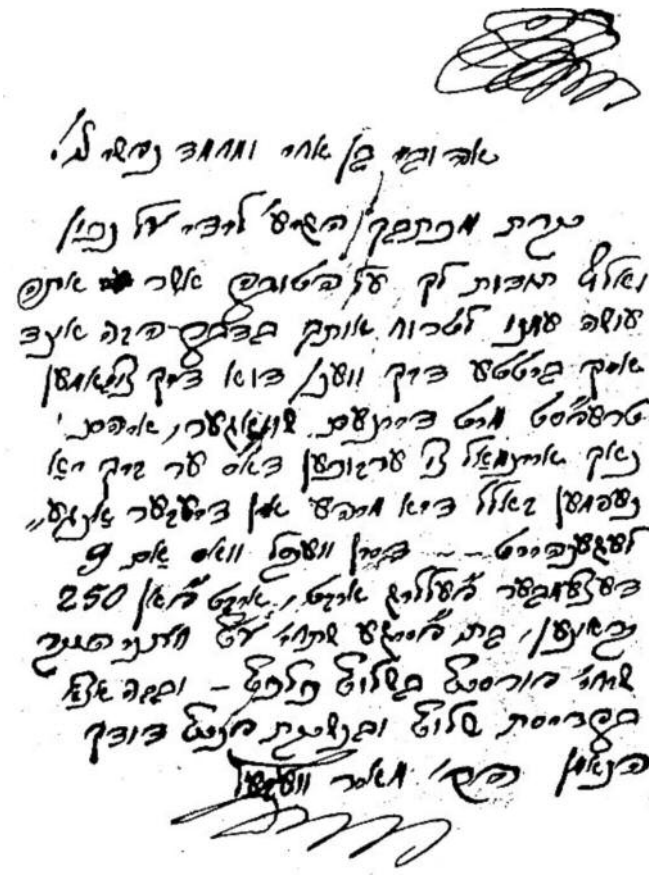

Meir Wézel 1909. december 2-án kelt, részben héber, részben jiddis nyelvű levele, amelyben családja nevében mindenekelőtt hálás köszönetét fejezi ki Piliscsabán lakó unokaöccsének, Wézel Mórnak mindazért a sok jóért, amit értük tett.

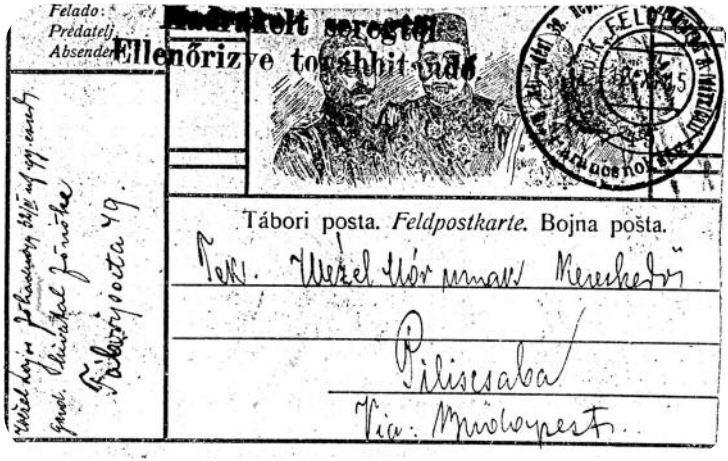
Felado:
Prédatelj:
Absender:
Ellenőrizve továbbítva
Tábori posta. *Feldpostkarte.* Bojna pošta.
Piliscsaba

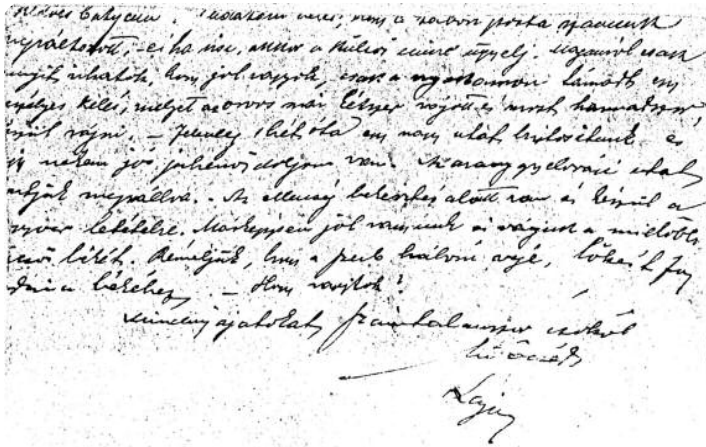

Wézel Lajos főhadnagy 1915.XI.12-én kelt levele
az első világháborús frontról fivérének, Mórnak Piliscsabára

ROMÂNIA

CARTĂ POSTALĂ

D Wézel Mórnak

Pili-Csaba

Pest megye via Budapest

Hungaria

Adresa trimițătorului:

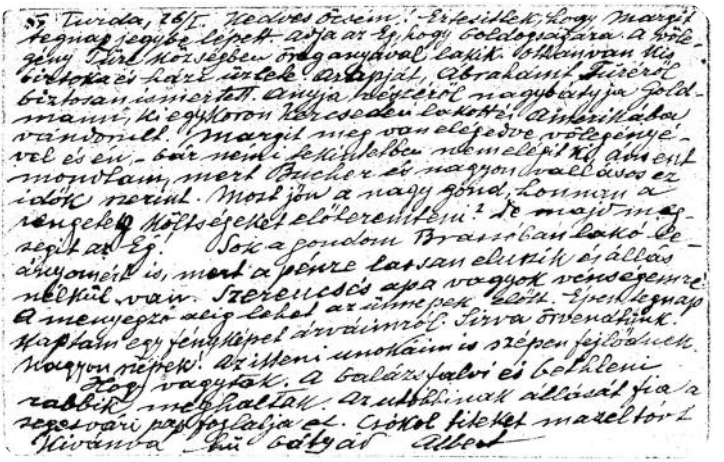
Tordai, 26/I. Kedves öcsém! Értesítek, hogy Margit tegnap szülte lányát, aki egy kis boldogságára a szegény Pirt közszemben örömanyával lepte. Most van kis birtokán és kárt szenvedett. Anyja helyéről nagybátyja Goldmann, kiegyszerű kereskedő lakott. Amerikába vándorolt. Margit meg van elégedve vőlegényével és en - bár nemi szempontból nem elégít ki, azt ígértem mondtam, mert Bucher és nagyon kell ősz ez idők miatt. Most jön a nagy gond, honnan a rengeteg költségeket előteremteni? De majd meg szerzik az Ég. Sok a gondom Brassóban lakó testvéreimért is, mert a pénze lassan elfogyik és állás nélkül van. Szerencsés apa vagyok vénségemre. A menyegző alig lehet az ünnepek előtt. Egyébként napja Haptam egy jó fényképet érváimról. Szívva örvendünk. Nagyon szépek. Az itteni unokáim is szépen fejlődnek. Szegény vagyok. A balázsfalvi és berlini rabbik meghaltak. Az utóbbinak állását fia a segesvári pap foglalja el. Csókol titeket szeretettel Hivatalba Hü bátyád Albert

Wézel Albert tordai főrabbi 1932.(?) I.26-án kelt levele öccséhez, Mórhoz Piliscsabára

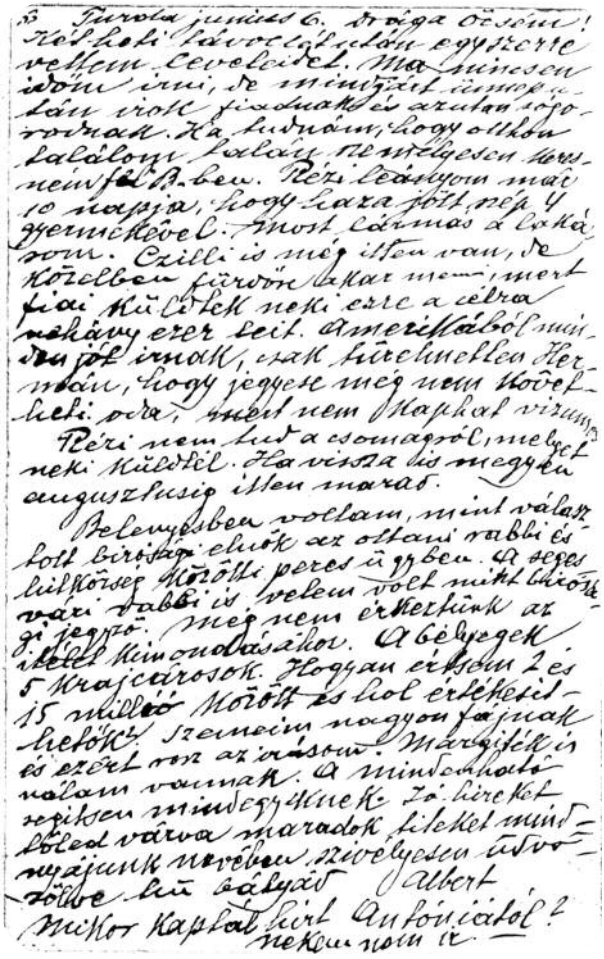

Wézel Albert tordai főrabbi 1930 körül írott levele öccsének, Mórnak Piliscsabára (részlet)

28

Wézel Sámuel úr az 1939/40. tanév következő

A tantárgy címe és a tanár neve	Heti óraszám Előadás	Gyakorlat	Napok Helyszín	A díjak leférzetését vagy a felmentést bizonyítja a quaestor	A bejegyzést és napját bizonyítja a dékán
Kémia Dr Vály Ferenc	3				
Mechanikai tech. nology I. Dr Vér Lajos	2				
Műszaki gazdasági jogok Dr Szabó Zoltán		2			
Törölt					
Lezáratott					

Számfejtési lappal megegyező.

1940 márc 1 2.

1940 febr. – 8.

1939/40 tanév II. félévi tandíjnapló 734 tétele alatt

tandíj II. részlete = 50.– P. befizettetett

1940 máj 3

1939/40 Naplótétel

Befizetett díj 50.– P. 119

ellenőr quaestor

FELÜLVIZSGÁLVA 1940 m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

29

1939/40. II. **VI. félév** kg. és hét osztály

első/második felére rendes hallgatóul bejegyeztetett a tantárgyakra:

A jelentkezés igazolása a félév kezdetén	A leckelátogatás igazolása a félév végén	Az előmenetelt bizonyítja a tanár	Jegyzet
			abszol
Törölt			

Látta:

e. i. dékán

1940 jún. 21.

Wézel Sámuel egyetemi indexe a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen, a VI. félévről 1940-ben (részlet)

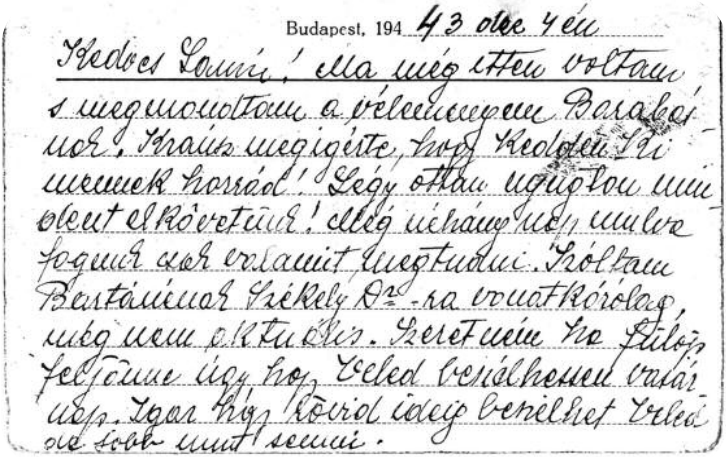

Budapest, 194 43 dec 4 én

Kedves Lomi! Ma még itten voltam s megmondtam a véleményem Barabás úr! Kraus megígérte, hogy kedden ír nekek hozzád! Légy otthon ugyanis mindent elkövetünk! Addig néhány nap múlva fogunk azt valamit megtudni. Szóltam Bertáimnak Székely Dr-ra vonatkozólag, még nem akt. ügy. Szeretném ha külön felszólítanék úgy hogy Veled beszélhessen vasár nap. Igen hogy rövid idő beszélhet Veled de sok mint semmi.

Teréz 1943. december 4-én kelt levele budapesti házigazdája, Koffler József előnyomott levelezőlapján

Igazad van, hogy mindenki úgy más is más, eddig sajnos kicsi lett volna bármit csinálni, ezután azonban más inkább van kilátás fordulatra. Ki megtudlak írtam, mert ennek bennről nincs ugyan ki minthe Kinn a horváthoznak nem szóródnunk,

sajnos ez azonban egy nagy tévedés. – Ugyanúgy eddig is kellett legyen s nem mert máskent. Úgy nyugodt pontosan utasítást szerint jánnak el majd s ne ugord magad felelősségei, hogy még betegebbé válsz Kerülj ki onnan! Et jó Isten segítsd és megfog könyörülni rajtunk. A csinek megvannak s majd elmegyek hozzájuk annyit ottlétes lesz. 10000 p Hamlet ad és 5000 Kapunk majd ha kell az éknerre zálogban. De úgy is találtam csetlep kontió nélkül. Joguat egyesekt szabadlábra helyezni. Bár a jó Isten adná, akkor te biztosan benne lennél. Ha a harót elfogadnák nincs örömet ode adjuk. Ez e napokban erre nincs is fogok tudni várni. Barátaim úgy mondja, hogy nem ám magnál megérdek lődöm, szert rá nem adok! Ha szükséges lesz a pénz ám le utánam Hamlethez írnék, úgy mindent megtesznek értted. Mint az az áldozat sok volna nekem értted tenni, vak bird reám; mindent elkészítek.

Sihnek ne írj valamit, hogy panaszkodtam rea, nem akarok most sele semmiféle titokákat. Küldött most P. 500 egeren megvolt-ma lepve! Reám ne legyen gondod. Kímélد ma gadat mi kál Istennek rendszer meg vagy mir. Papa s Mama egészségesek. Papa jobban nincs ki mint betegsége előtt, nem kellett volna jönnöd, mert ha tudom ezt el se mondom ezt nincs.

Nyugodj meg magon jól van, más egy nap szint ül. Bár te légy egészséges s hogy örömben és szent karmit szemsokára.

Azt gondolom, hogy megong elégedve éppen eleget írtam

Sokszor sok szeretettel

Tonz

Teréz 1944. március 15-i levele (részlet)

A Wézel-ház 1944 tavaszán (részlet)

Kedves Sanyi Bácsi! 944 IV 24

17-ről kelt lapodat megkaptam. Örülök, hogy
hól V. jól vagy. Voltam Sukárnál de je-
lenleg el van utazva, majd még felkeresem.
Holnap valószínűleg megkapom a te va-
lószínűsödat s akkor azt is eljuttatom.
Szoszod. Remélem Mamacék és az én la-
pomat is próta megkaptad.? Voltam
ma egy helyen hol személyem is merik
az ellolitet Dr D. ügyvédet, vótak tőle, me-
hogy felvegyük, mert egy koppont lelki-
is ilyetlen ember s szelet jumi ra adasál.
Tehát ezt vedd ki a fejedből. De hogy is igaz
hogy Dr V. neki akarta ügyét átadni, só
sincs póla. Dr V.-nővel mint régebben meg
ismerkedtem s ezt megérdeklődtem nálá-
A Rancios Rézőnő végett ma nem tud-
tam meg semmit, mivel éppen légi volt,
holnap újból megyek az ügyben az ügyén-
szegre. Lapodat beküldtem Hamlet-hez
a Rancio végett. Ami kijön mi valósul
az én jobban kijövom szint egy ügy-
véd s egy előre még rá érünk, mert
eddig még egy sem ezett fel másikat.

Teréz 1944. április 24-én írott levele (részlet)

Lanyikám édes! Szegényen
IV/24
Vigasztalódj kis apám hogy
nem írtam - de lehetetlen
volt! A mult héten költöz-
tem igaz hogy az hamar
ment mert három ora
alatt üres volt az egész la-
kásom - látod milyen ügye-
vagyok! Most már az ny
simenre irsz majd. Kapitány
egy zsbát apádnál - most álta
irjál! Kicsi fiam örülök
ennek jol vagy - jobban minnd
mi! irjál szivem és légy
türelmes és légy nyugodt -
bár volnék én is az de
sajnos nagyon szenge vagyok
Firi pedig mintám egész nap
vitten ül szintén nem
valami nyugodt és türel-
mes! Vége az ujsagnak alul
a dolgozott lefoglalták egy
hogy neki most felmond-
tak! Wéley mindenkinek
neked sem könnyü - de
könnyebb!! Sajnálom szerit-
megértem milyen rémes
lehet neki - az megek tól

Lili 1944. április 24-én kelt, utolsó levele (részlet)

Figyelmeztetés Hozzátartozók
Részére.

Rendes levelezőlapnál, vagy negyed ivnyi papirnál [redacted] nagyobb terjedelmü, olvashatatlan, tiltott tartalmu levelet letartóztatottnak nem kézbesitünk. Vizsgálati foglyok hetenként egyszer egy levelet irhatnak. A rabok havonként egyszer irhatnak. Ugy a Markó utca, mint a Pestvidéki kir. törvényszéki fogházban elhelyezett foglyok levelei is Budapest, Koháry utca 9. szám alá cimzendők.

Részlet a fogház szabályzatából

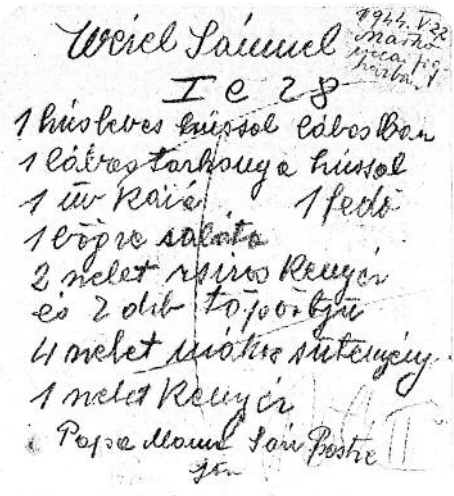
Wéel Sámuel
1944. V. 22.
I e 2 p
1 húsleves hússal cálosban
1 cálros tarkonya hússal
1 tw Kaiser 1 fedő
1 cöpre salata
2 nelet rizsa Reuyér
és 2 db tojosbgü
4 nelet sütőtök sütemény
1 nelet Reuyér
Popper Mauné Sári Pestre jön

Teréznek az ebéddel együtt beadott kísérő cetlije, vagyis ebédcédulája a fogházba Sámuelnek.
Alul rövid értesítés arról, hogy a család Pestre jön.
A jobb felső sarokban a dátum: 1944.V.22.
Rá két napra zsidótlanították Piliscsabát.

I. osztály I. zárka

5819/1943. tkvsz. ~~Nemzetgy.~~ Vizsgálati

Kérelmi lap.

Kir. Fogházfőfelügyelő Úr !

Tisztelettel kérem, hogy egy pokrocot beborítalanul adni méltóztassék, mivel a zárkában nincs elegendő takaró.

Budapest, 1943. évi szept. hó 17-n.

Szabó Dezső osztályvezető

Wézel Sámuel kérelmező

Elintézés.

Wézel Sámuel kérelmi lapja a fogházban

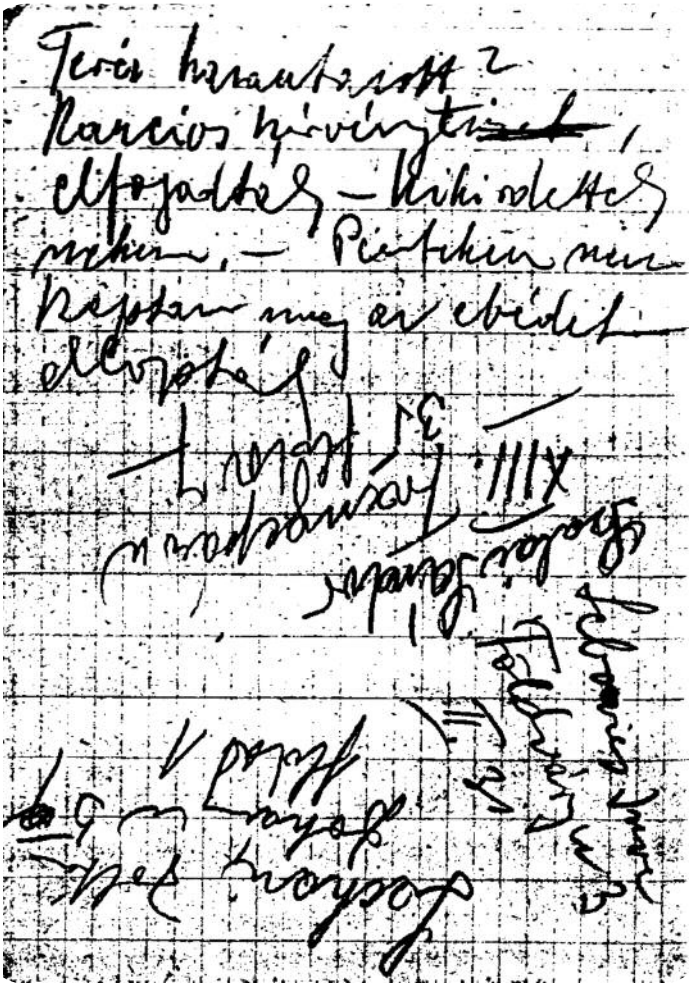

Wézel Sámuel „széljegyzetei” a fogházban

RECHTSANWALT
DR. VIDACS GYULA
ÜGYVÉD
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 44
Telefon: 225-881
kir. postatakarékpénztári csekkszám. 26219

Budapest, 1944. augusztus 15.

Tekintetes
Wézel Sámuel urnak,
Budapest.

Többször kerestem Ont, azonban engedélyt nem tudtam kapni, hogy Onnel beszélhessek.
Tudomásom van arról, hogy a vádiratelkészült és a vizsgálóbiró ut Onnek kézbesiti. Kérem, szíveskedjék ez esetben jegyzeteit elkészíteni, cenzuráztatni és engemet haladéktalanul értesiteni, hogy a vádirat ellen a kifogásokat kellő időben beadhassuk.
Sem édesatyja, sem nővére engem nem látogatott meg, amint tehetem, Ont fel fogom keresni.

Tisztelettel

Dr. Vidacs Gyula ügyvéd levele Sámuelhez a vádiratról

944. aug. 17

A budapesti kir. büntető törvényszék vizsgálóbirája kir. törvényszék. járásbiróság.

B.I. 12670/1944/118 szám.
A beadványokban erre a számra kell hivatkozni.

Értesités.

Közokiratkomisztás büntette miatt
Fauka Sámuelné és tsai ellen indított bűnügyben a csatolt vádiratot közlöm és a Bp. 256. §-a alapján értesitem, hogy szabadságában áll a Bp. 257. §-a értelmében a vádirat ellen kifogást tenni.

A kifogást és indokolást a vádirat kézbesitésétől számított 8 nap alatt az eljáró vizsgálóbirónál / ~~tanácselnöknél~~ jegyzőkönyvbe mondhatja vagy irásban nyujthatja be.

A terhelt védőt választhat vagy védő kirendelését az eljáró biróságnál kérheti.

Bps., 1944. évi aug. hó 17. napján.

dr. Kemenes Béla sk.
kir. tsz. biró

dr Nappné
s. hiv. tisztviselő

109.

A vádirat közlése a terhelttel (Bp. 256. §).

A váci kir. orsz. fegyintézet könyvnyomdája.

Budapest

A vizsgálóbíró értesítése Sámuel részére a vádiratról

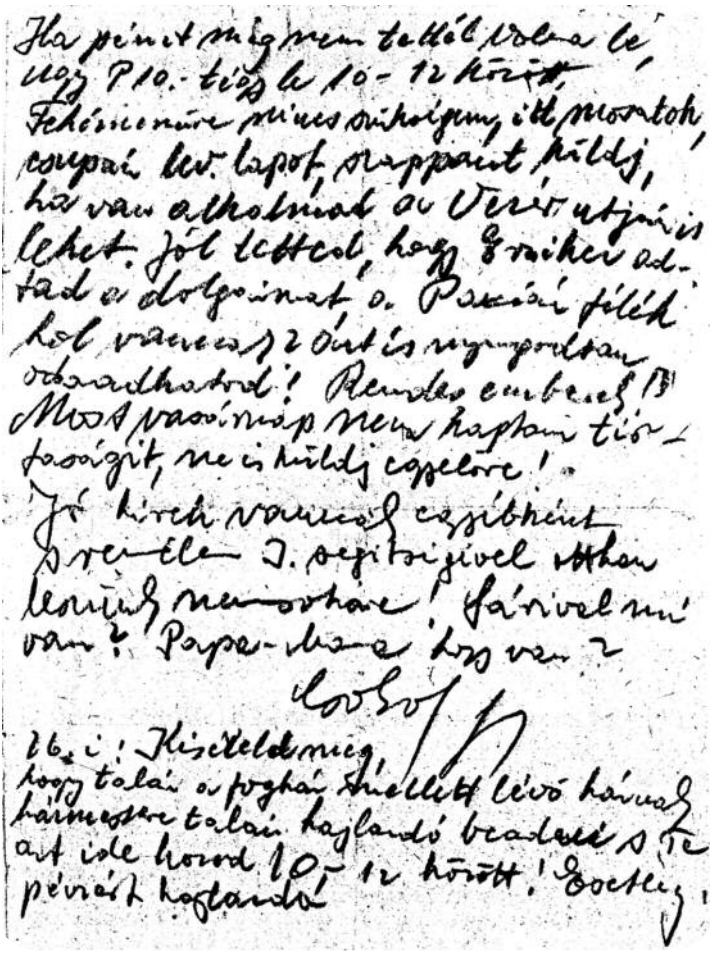

Sámuel 1944. november elején, nem sokkal szabadulása előtt írt levele Terézhez (részlet)

Wézel Teréz kéziratos versei 1944-ből

Félelem

Járok úttalan utakon,
kínoz, gyötör a fájdalom.
Kerget és fenyeget,
hol rémképekkel üldöztet.
Sem nappalom, sem éjjelem –
gyötör, kínoz a félelem.

Hol bujdosom, hol bolyongok,
s kísérnek nyilas szuronyok.
Előttem és mögöttem szörnyű menet,
érzem a halál-lehelletet.
Sem nappalom, sem éjjelem –
gyötör, kínoz a félelem.

Ha este a fejem lehajtom,
óhajom lenne a jótékony álom.
Gettó, rabság, halálvonatok,
pribék nyilas szuronyok.
Mind tépdesik, marcangolják agyam,
nincsen többé nyugalmam.
Sem nappalom, sem éjjelem –
gyötör, kínoz a félelem.

Évezredek szenvedése

Évezredek szenvedése
poraiból újjáéledt.
Orgiát űl a gonoszság,
kegyvesztett ma a zsidóság.
Isten népe porig sújtva,
meggyalázva sárga folttal.
Bármily bűnt is rónak reánk,
fiainkat megalázzák:
Magyar zsidók voltunk s vagyunk,
jövőben is azok leszünk.
Féltett kincsünk hazánk, hitünk,
míg szívünk dobban, el nem hagyunk.

Apák, anyák, testvéreim –
sötét éjszakában élünk.
Szemünk könnyes, vállunk roskadt,
törvényeknek súlya alatt.
Felebaráti szeretet? –
Ha említjük, gúny, kacaj a felelet.
Van istenünk, ne csüggedjünk:
a szent láng, mely örökségünk.
Isten, Haza, Szeretet –
ember tőlünk el nem vehet.
Lelki szemeimmel látom,
hogy dereng már a láthatáron.
Sötét éjben hajnal hasad,
zsidószívnek lesz még tavasz.
Engedd, Atyánk megérnünk,

hogy hozsannát énekeljünk.
Magyar zsidók voltunk s vagyunk,
jövőben is azok leszünk.
Féltett kincsünk hazánk, hitünk,
míg szívünk dobban, el nem hagyunk.

Mikor lesz vége?

Meddig kell élnünk e kietlen télben?
Mikor ébredünk szép kikeletre?
Mikor lesz vége a búnak s bánatnak?
S mikor mondják újból: testvér – a zsidónak?

Ha a gyűlölet lángja elhamvad,
s ember a farkasa nem lesz társának,
akkor fog ütni a megváltás órája.
S akkor mondják újból: testvér – a zsidónak.

Ó, ti túlvilági boldogak!
Mi élők a holtaknál boldogtalanabbak!
Mikor apadnak le a vadvizek?
S mikor nevezik a zsidót újból testvérnek?

Örökkévalóságnak tűnő szenvedésünk,
Oh, mikor lesz már ennek egyszer vége?
Jehova, küldj békét s üdvösséget!
S nevezzék a zsidót mint egykor: testvérnek!

MAGYARORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT

EMIGRÁCIOBAN

SOCIAL-DEMOCRATIC PARTY OF HUNGARY IN EXILE

29 SANDRINGHAM ROAD,
LONDON, N.W.11
Tel: SPEedwell 7477

London, 1966 május 17.

Kedves Wezel elvtárs!

Örömmel értesültem leveléből, hogy sikerült Németországban letelepednie. Levele felelevenitette azt a küzdelmes életet, amit előbb az ellenforradalmi kormány, majd a kommunistákkal folytatott küzdelem alatt átéltünk. Lizicska elvtárs és munkatársai emléke élénken él bennünk, ha az idő távlatából mindenkinek arca nincs is már előttünk.

Kérésének teszek eleget, amikor igazolom otthoni párttagságát és örülök annak, hogy az ottani német szociáldemokrata pártban kíván tevékenykedni.

Nem hiszem hogy külön igazolásra szüksége lenne, de ha igen ugy jelen levelem felmutatásával kérje a Düsseldorfi párttitkárát velem való kapcsolat felvételére. Ez volt eddig a szokás.

Annak reményében, hogy jól beleilleszkedik az ottani életbe, de változatlanul szivén viseli az otthoni élményeket, vagyok

elvtársi üdvözlettel

Szélig Imre
titkár.

Szélig Imre MSZDP-főtitkár 1966-ban kelt levele Wézel Sámuelhez. A levélben említett Lizicska József az elmúlt században Piliscsaba község egyik legjobban tisztelt polgára volt.

Brüsszel, 1969 julius 1.

Kedves Wezel elvtárs !

Szélig elvtárs halála következtében uj főtitkárt kellett választanunk. Ez megtörtént a mult év novemberében, Stockholm=ban. Mivel az uj főtitkár megválasztására szükséges közgyülést anyagi okokból összehivni nem tudtunk, a korábban megválasztott pártvezetőségi tagok javaslatára megállapodtunk abban hogy a legnagyobb taglétszámu csoport, a stockholmi, fog mint jelölő bizottság szerepelni. A csoport által jelölt uj főtitkárt-- de egyuttal a régebbi pártvezetőség kiegészitését is -- meghatároztuk és a névsort a nyilvántartott pártvezetőségi tagoknak véleménynyilvánitás

Külön szallag alatt küldök Elvtársamnak egy időközben kiadott Emlékiratot Szélig Imre elvtárs emlékére. Szélig elvtárs urnájának felavatására mult hó 21.-én jöttünk össze Londonban , én tartottam a bucsubeszédet. -- Az uj főtitkárunk Bölcsföldi Andor, aki otthon a párt ifjuási csoportjának vezetője volt. Cime: Bandhagen 4 Stockholm 12448 -- Olshammarsgatan 60. IV. tr.

Barátsággal

Kéthly Anna

Kéthly Annának, az emigrációban lévő MSZDP -elnöknek 1969-ben kelt levele Wézel Sámuelhez a főtitkár választásról (részletek)

•

Kéthly Anna nemzetközileg elismert szociáldemokrata politikus, a második világháború után a magyar parlament egyik alelnöke, 1956-ban a Nagy Imre-kormány államminisztere. Emigrálását követően a külhoni MSZDP elnöke.

Wézel Sámuel 1945 óta volt tagja a Magyarországi Szociáldemokrata Pártnak, Piliscsabán a helyi szervezet titkárává választották. 1948-ban a munkáspártok fúzióját ellenezte, mégis belépett a Magyar Dolgozók Pártjába. 1966-tól, miután legálisan nyugatra távozott, folytatta aktív politizálását a szocdem mozgalomban.

Kéthly Anna levele Wézel Sámuelhez 1969-ben

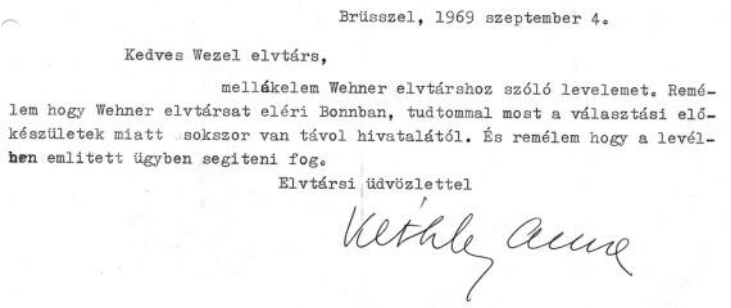

Brüsszel, 1969 szeptember 4.

Kedves Wezel elvtárs,

mellékelem Wehner elvtárshoz szóló levelemet. Remélem hogy Wehner elvtársat eléri Bonnban, tudtommal most a választási előkészületek miatt sokszor van távol hivatalától. És remélem hogy a levélben emlitett ügyben segiteni fog.

Elvtársi üdvözlettel

Kéthly Anna

Kéthly Anna 1969. IX. 4-én kelt levele Wézel Sámuel támogatásával kapcsolatban. A levélben szereplő Herbert Wehner a német szociáldemokraták, az SPD egyik vezetője volt az 1960–70-es éveken.

Izrael állam megalakulásának évfordulóján rendezett ünnepség Düsseldorfban, 1979-ben. A 70. számú asztalnál jobbról balra az első Wézel Sámuel, a második dr. Markovits László, Sámuel egykori védője (ebben az időben mint *Ladislas Marai* párizsi ügyvéd), a harmadik Wézel Sámuel felesége, továbbá barátaik.

TARTALOM

Fotók a Wézel családról ..... 7.
Előzmények ..... 11.
A levelekről ..... 15.
Néhány jelentős esemény a levelezés időszakából ..... 18.
A levelekben említett személyek ..... 24.
A levelekben használt rövidítések ..... 31.
A levelek ..... 32.
Utószó ..... 110.
Melléklet ..... 112.

Nyomda:
Rózsadomb Contact Kft.
1022 Budapest, Balogvár u. 1.

Ügyvezető:
Messinger Miklós

ISBN 978 963 06 8654 8